

POŠTNINA PLAĆANA
V GOTOVINI.

**NYAS
RDO**

29
30
ST. 4.
IST. 1

VSEBINA 4. ŠTEVILKE:

Slika: Litijski otroci. — Vl. Korolenko (prevel Ivan Vouk) z lesorezi S. Stiplovska; V grobnici. — Karel Širok: Pustni torek. — Kralj in modrijan. — Fr. Milčinski: O Poldrugem Martinu, kako ga je mati poslalav mlin. (Z lesorezi E. Justina.) — Kokolj: Pastir in lisica. — Davorin Volavšek: Žuželke, škodljive človeškemu zdravju in živalim. — Alkohol — Severni jelen. — O mačku in psu. — S. O. S. — Šola v snegu. — Kresnice-svetiljke. — Zgodba o sreči. — Pri Kovačevem stricu. — Košarica. — Sk.: Sadjarčki na delo. — Usodna neprevidnost. — Kdo si upa? — Linorez. — E. Adamič: Kadar dečki piščali majijo. — Cicibanov rod: Razgovor. — Prispevki otrok.

Rešitev križanke: Uredništvo je prejelo nad 500 dobrih rešitev. Imen rešilcev ne more objaviti zaradi prostora.

Rešitev je sledeča: V o d o r a v n o: Mladi junak, lepota, tara, aprlo, a, Milač, do, osla, cona, Italija, gol, jata, jokati, u, livada, nad, Nil, ena, pot; i; ara; rog; ata, j, kapa, čakati, a. — N a v p i č n o: Mladi junak, lepota, lira, apno, Atila; p; do; osla, Vera, Italija, noč, jama, jod, Aga, utica, kapa, k, naloga; nota; ara; nota; tat; kača, Lidija.

Rešitev zagat: 1. Najprej prepelje mož kozo, nato se vrne in prepelje zelje; vrne se s kozo, prepelje medveda, ga pusti pri zelju na nasprotnem bregu in se pripelje še po kozo.

Nekdo je pa tako rešil: Najprej prepelje medveda, nato se vrne po kozo, ki je med tem pojedla zelje, jo prepelje na nasprotni breg — in vsi so sedaj tam.

Drugi spet si je to izmislil: Najprej kozo, nato zelje, zelje natakno kozi na roge in gre še po medveda. — Vsi imajo po svoje prav!

Rešili so: Zupan, Kropa — Škočir Al., Robič J., Zerjav Fr., Kranjska gora — Artnak Iv., Trbovlje — Škerlj J., Jeze Al., Prule — Grohmann Al., Maribor — Zupanec A., Sp. Laže — Meselko P., Čateška gora — Hočevar V., Ljubljana — Repovž M., St. Janž — Kordež St., Črna — Perušek R., Kočevje — Požnen E., Jesenice — Grebenc J., Cerknica — Vyborny A., Slovenjgradec — Uhan H., Mokronog in ves II. razred, Krka — Kosi T., Šostanj — Umek Fr., Krško — Ivančič Iv., Unec — Čekon Iv., Skale — Jenko Jože, Predosje — VI. raz., Vel. Lašče — Jovan Vili, Sv. Lovrenc — Langus Vl., Šostanj — Zokalj Fr., Krška vas — Ivanovič D., Maribor — Skribe M., Strazgojna — Ravhekar M., Novo mesto — Gedliczka L., Polzela — učenke II. a, v Ribnici — Breg Al., Sladki vrh — Polajnar M., Sv. Lovrenc — Hladnik Ang., Rovte.

2. Vlak, ki je pripeljal na ogibališče iz A, pusti zadnjih 5 voz na glavnem tiru, katere porine vlak iz C pred sabo po progi proti mestu A in s tem napravi prosto pot prvemu delu vlaka iz A, ki pelje po progi proti C za 3-4 dolžine in se ustavi. Vlak iz C vozi med tem nazaj do konca izogibališča proti C in potegne za sabo zadnjih 5 voz vlaka iz A ter jih porine na prosto ogibališče. Glavni tir je prost in vlak C hiti v mesto A, med tem se vrne vlak namenjen v trg C na postajališče, priklupi na ogibališče stoječe vozove ter odhiti v svojo smer.

Rešili so: Medvešek A., Šiška — Mušič M., Trzin — Lebašer H., Marenberg — Štrukelj St., Rakek — Perc Ana, Buče — Majcen An., Dol — Koprivec L., Vel. Lašče.

Obe zagati so pravilno rešili: Peternel Branko, Šiška — Veber Stanko, Gorje — Pintar Iv., Sele — Pogorevc F., Celje — Kresnik Vl., Celje — Grahek Branko, Mokronog — Vranjek S., Celje — Leskovec Ivana, Dol. Jezero — Koder Ana, Kor. Bela — Jan L., Veržej — Erjavec B., Ribnica. Nekateri so prepozno poslali rešitve!

„Naš rod“ izhaja med šolskim letom enkrat na mesec in stane vsaka številka v skupnem naročilu (nad 5 izvodov) Din 1'50, posamezna številka (do 5 izvodov) Din 2'—. Posamezni izvodi se odpošiljajo samo proti vplačilu celoletne naročnine Din 14'—. List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

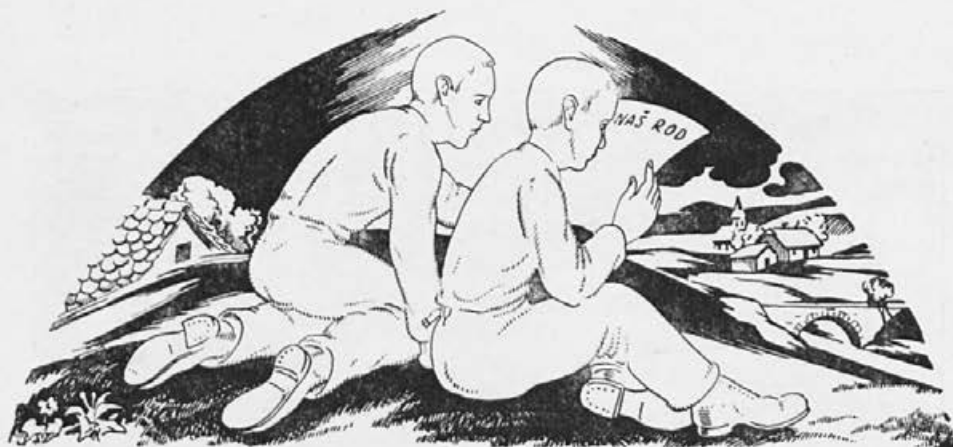
Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

TISK UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI (PREDSTAVNIK FRANC ŠTRUKELJ)

Leto za letom roma na tisoče naših rojakov v tujino za kruhom. V Franciji, Belgiji, Nemčiji, Ameriki žive in se mučijo naši izseljenci. Tujci med tujci, nimajo ne šol ne knjig, ki bi jim govorile v materinem jeziku. Njihovim otrokom je poslala deca osn. šole v Litiji zaboj „Naših rodov“, da jih spomnijo domovine in jim obude zavest, da niso pozabljeni!

VLADIMIR KOROLENKO:

V GROBNICI.

Prevedel Ivan Vouk.

I.

Grad in njegovi stanovalci.

ati mi je umrla, ko sem imel šest let. Oče je tako globoko žaloval po njej, da je bržkone pozabil, da sem tudi jaz na svetu. Včasih je pobožal mojo sestro Zofijo, kakor je pač on znal, in se zanimal zanjo, ker je bila zelo podobna materi. Jaz pa sem rasel kakor divje drevesce sredi stepe.

Kraj, v katerem smo bivali, se je nazival Knjažgorodok. Mali kraj se ni prav v ničemer razlikoval od drugih majhnih mestec levobrežne Ukrajine.

Mestna poslopja s svojimi belimi stenami so zidana v ravnih črtah kakor vojašnice in napravljajo žalosten vtis. V njih so nameščeni javni uradi. Leseni most preko ozke rečice se trese in škriplje pod kolesi ter se maje kakor kakšno staro ženišče. Onstran mostu se vleče židovska ulica s svojimi skladišči, prodajalnami, kramarijami, trgovinami in stojnicami Židov, ki sede na pločniku pod razpetim solnčnikom; dalje vidiš tudi stojnice kramaric, ki prodajajo kolače. Smrad, nesnaga, — množica otrok lazi okrog in se koplje v prahu. Toda takoj za temi si v hipu zunaj mesta. Tiho šepetajo med seboj breze na grobovih pokopališča. Veter vije otožno pesem po brzozavnih žicah.

Reka, preko katere pelje most, izvira iz ribnika in se izteka v drugega, tako da je mestece od severa proti jugu obdano od obširnih

voda in močvirij. Ribniki postajajo z vsakim letom plitvejši, pokrivajo jih vodne rastline in ob ogromnih močvirjih valovi visoko, gosto trsje kakor morje. Sredi nekega ribnika se dviguje otok s starim, napol razpadlim gradom.

Še sedaj mi je v spominu, s kakšnim strahom sem vedno ogledoval veliko starinsko poslopje. O njem je krožilo nešteto bajk in pripovedk, druga strašnejša od druge. Pravili so, da so otok umetno nanesli ujeti Turki. In stari ljudje so pripovedovali, da stoji stari grad na človeških kosteh. Moja preplašena otroška domišljija je uzrla na tisoče turških okostnjakov, ki nosijo na svojih koščenih rokah otok z vsemi visokimi, vitkimi topoli in s starim gradom vred. Zato se nam je kajpak stari grad zdel še groznejši. Še celo o belem dnevu, ko nas je bodrila svetloba in glasno ptičje žgolenje, smo se ga bali, tako strašno so gledale na nas temne luknje oken z že davno razbitimi šipami, a v praznih dvoranah je pogrmevalo. Omet se je rušil od stropa, da je glasno odmevalo okrog. Zbežali smo, ne da bi se ozrli, daleč proč. In ozračje se nam je zdelo polno peketanja, ropota in strašnih glasov.

Ob nevihtah v jesenskih nočeh, ko je veter priletel iz ribnikov, da so se veliki topoli zazibali in zatulili, se je strah razlezel okrog gradu in zajel vso okolico. »Oj! Gorje meni!« so prestrašeno vzdihovali Judje. Stare, bogaboječe malomeščanke so se pokrižale in celo naš sosed, kovač, ki sploh ni verjel v zlodja, se je pokrižal, če je ob takem času stopil na svoje dvorišče, in na tihem je šepetal molitev za večni počitek umrlih.

Na zapadni strani, na hribu, je stala med gnilimi križi in razpadlimi grobovi od pamtiveka stara kapela.

Grad je služil revežem za pribežališče. Vsi oni, ki niso našli zatočišča v mestecu, ki niso imeli toliko, da bi si plačali prenočišče ob nevihti, vsi so šli v grad počivat. Vsak hip jih je utegnil pokopati podirajoči se gramoz, a oni se za to niso zmenili.

Če se je o kom reklo: »prebiva v gradu«, tedaj je to značilo, da je tisti človek v strašni potrebi. Stari grad je sprejel in branil prav tako prijazno obubožanega pisarja kakor nemočne starke in brezdomovinske potepuhe. Vsi ti stanovalci so pustošili stari grad, razbijali stropove in pode, si z njimi kurili peči, si kuhali karkoli in se preživljali kakorkoli.

Toda nenadoma je izbruhnil prepir med njimi. Stari Janoš, ki je imel prejšnje čase majhno službico pri zadnjem graščaku, starem grofu, je izmoledoval zase mesto grajskega oskrbnika in nato je hkratu posmetel ven vso množico potepuhov in beračev, ki so čepeli po kletih in podstrešjih napol razpadlega gradu. Nekaj dni so na otoku tako razgrajali in tako je njih vpitje odmevalo, da se ti je včasih zazdelo: Turki so prilezli iz svoje podzemelske ječe, da se maščujejo nad svojimi tlačitelji. Janos je pustil v gradu samo dobre kristjane, t. j. katoličane, bivše posle grofove rodbine ali njih sorodnike.

Nekaj noči po tem prevratu je mestece nemirno živelo. Psi so lajali, hišna vrata so škripala in hišni gospodarji so stopili večkrat na ulico in tolkli s palicami po plotovih, kakor bi hoteli naznaniti, da čujejo in so na straži. Vse mestece je vedelo, da begajo po ulicah zmrzujoči, lačni ljudje v temni deževni noči. In kakor nalašč se je priplazila na zemljo noč z mrzlo vlago, in ko je izginila, je zapustila za seboj goste, sive, težke oblake. Vrhovi dreves so se pozibavali v nevihti, veter je tulil, se zaganjal v okna in pel divjo pesem o številnih revežih, ki nimajo gorkote ne strehe.

Ubogi izgnanci niso našli nikjer pribežališča v mestecu. Vkljub temu pa je nočno romanje po ulicah prenehalo. Govorili so, da so našli pribežališče nekje na hribu poleg kapele. Toda nihče ni vedel natančno kje. Vsako jutro so prihajale s hriba v mestece čudne, sumljive postave in se na večer vračale, odkoder so prišle.

Glavna oseba med množico potepuhov, ki jih niso hoteli imeti v gradu, je bil gospod Tiburcij Drap. Njegova podoba se je vtisnila globoko v mojo otroško dušo. Ni bil velik, hodil je sključeno, imel je robate poteze na obrazu. Rdečkasti lasje so mu štrleli na vse strani. Po nizkem čelu, nekoliko navzven moleči spodnji čeljusti in gibljivem obličju je bil podoben opici. Oči, ki so se bleščale pod košatimi obrvmi, so imele trmast, temen pogled, iz katerega je mežikala prekanjenost in nenavadna razumnost. Med tem, ko se mu je obraz smešno spakoval, so mu oči ohranile vedno isti izraz.

Ob sejmskih dnevih je stal po uro na sodu in na pamet predaval strmeči množici cele latinske govore ter se pri tem bleščečih oči tolkel po prsih. Njegov glas je grmel ali pa votlo donel, kakor bi prihajal iz groba, in ljudje, sedeči v gostilni, so mislili, da pripoveduje zgodbo lastne nesreče, ter so pod vplivom židovskega žganja klonili

glave in dejali: »Ta pa pripoveduje, da ti srce reže.« Solze so jim kapale iz oči ter curljale v dolge brade.

Ko pa je govornik nenadoma skočil s soda in se pričel prešerno smejati, so se žalostni obrazi očancev hkratu zjasnili in roke so se znašle kar same od sebe v žepih in temni bakreni novci so žvenketaje padali v njegovo kapo.

Gospod Tiburcij je imel tudi otroke, toda če so bili to njegovi, ni tega nihče vedel. Deček je imel sedem let, deklica tri. Deček, Valek mu je bilo ime, je bil velik, črnolas in suh. Včasih se je klatil skozi mesto s temnim pogledom, bog ve kaj ga je gnalo, zakaj bil je brez vsakega opravka, roke v žepih, pa gledal je okrog sebe tako, da so njegovi pogledi zmedli celo branjevke, ki so prodajale pecivo. Deklico so videli enkrat ali dvakrat na gradu gospoda Tiburcija. Pozneje je izginila in nihče ni vedel kam. Pravili so, da živi v podzemlju kapele.

Hrib, na katerem je stala kapela, je bil preprežen z grobovi in ni bil na dobrem glasu. Na starem pokopališču so v temnih jesenskih nočeh strašile modre lučke, a v kapeli so čuki tako glasno in grozno hreščali, da se je celo neustrašnemu kovaču srce krčilo.

II.

Jaz in moj oče.

Odkar mi je mati umrla in se je temni obraz mojega očeta še bolj potemnil, so me doma redko videli. Ob poznih poletnih večerih sem se vračal skozi vrt, odprl svoje okence, ki je bilo komaj vidno sredi bezgove vine, in se vlegel neslišno v svojo posteljico. Če pa je moja mala sestra v sosedni sobi v svoji zibki še čula, sem se splazil do nje in na tihem sva se božala, da ne bi zbudila stare sitne pestunje. Zjutraj, ko je še vse spalo, sem že korakal po rosni, gosti, visoki travi, preplezal plot in tekkel k ribniku, kjer so me moji vrstniki čakali s trnki. Ali pa sem šel k mlinu, ravno ko je zaspani mlinar odprl zatvornice in

se je sproščena voda vrgla v mlinski žleb ter vsa srečna začela svoje dnevno delo.

Velika mlinska kolesa, prebujena od brbljavih valov, so se stresla in se nevoljno vdala, kakor da se jim od lenobe neče zbuditi se, toda čez kratek čas so se vendar zavrtela, razškropila blato in se kopala v mrzlih vodnih curkih. Za njimi so se začeli gibati debeli hlodi, počasi in težko. Nato so zaropotali in zagrmeli mlinski kamni in bel oblak je vstajal izza špranj starega mlina.

In sem šel dalje, hodil po rosnj travi, poslušal še petanje drevja in se ob solnčnem vzhodu vračal v mestece. Lakota me je prisilila domov na čaj.

Vsi so me imenovali potepuha, lenuha, ničvredneža, malopridneža, in to so tako pogosto ponavljali, da sem končno sam v to verjel. Tudi oče je to verjel in od časa do časa je skušal vzeti v svoje roke mojo vzgojo. Toda zaman so bili vsi njegovi poskusi. Stal sem pred njim, premikal noge na mestu, vlekel za rob svojih hlačk in se oziral okrog. Včasih mi je nekaj vstajalo iz prsi in hotelo v grlo, zaželel sem

si, da bi me oče objel, me posadil na kolena, me zaučkal in pobožal. Tedaj bi se bil stisnil k njegovim prsim in morda bi se bila oba zjokala, otrok in resni človek, zjokala se nad skupno izgubo. Toda on je zrl s svojim zameglenim pogledom preko moje glave.

»Ali se spominjaš kdaj matere?«

Če sem se spominjal! Seveda sem se spominjal! Ali naj pozabim, kako sem se včasih ponoči prebudil, iskal v temi njeno roko, jo prijel in pokrtil s poljubi?

O da, spominjal sem se je! Spominjal sem se, kako je ležala, vsa pokrita s cveticami, mlada in lepa, s pečatom smrti na belem obličju. Jaz pa sem se skrtil v kot, odkoder sem jo gledal. In potem, ko so jo odnesli med množico neznanih ljudi, ali ni bilo moje pridušeno ihtenje, ki se je razlegalo v temo? O da, dobro sem se je spominjal. Toda na očetovo vprašanje sem molčal, zaprl sem se vase in polagoma odtegnil

svoje roke iz njegovih. Tedaj pa se je ves žalosten in nevoljen obrnil od mene. Včasih sem se skril v grmovje in ga opazoval, hodečega po vrtnih stezah. Nekoč je sedel na klop, stisnil glavo med roke in zaihtel. Nisem se mogel več vzdržati, nekaj me je vleklo k njemu. Stopil sem iz grmovja na stezo. Slišal me je, dvignil glavo, me strogo pogledal in me hladno vprašal:

»Kaj hočeš?«

Prav nič nisem hotel... naglo sem se okrenil in se skril v najbolj goščaven del vrta, se vrgel z obrazom v travo in jokal, bridko jokal od bolesti in jeze.

V starosti šestih let sem že spoznal vso strahoto osamljenosti.

Moja sestra Zofija je bila stara štiri leta. Vroče sem jo ljubil. Ona mene tudi. Pa tudi med naju so postavili visok zid. Kadarkoli sem se začel ž njo igrati po svoje, glasno in živahno, se je takoj zbudila zaspana pestunja, ki je z zaprtimi očmi smrčala, pograbila naglo mojo Zofko, me grdo pogledala ter jo odnesla. In vsakikrat se mi je pestunja zdela koklja, jaz jastreb, moja Zofija pa majhno pišče.

Soba in hiša in vrt in vse mi je postalo pretesno. Vedno pogosteje sem bežal z doma, kajti povsod drugje sem bil srečnejši. V drevo: redu, daleč od mestnega šuma sem prisluškoval brnenju brzozavnih drogov in skušal uganiti, kakšne vesti prinašajo te žice iz daljnih velemest.

Na takih romanjih sem videl in spoznal toliko raznovrstnih reči, o katerih ni vedel marsikateri starejši otrok od mene. Ko so mi bili znani vsi kotti in ogli mesteca do zadnje ozke ulice, sem si začel ogledovati kapelo. Najprej sem se ji približeval od raznih strani kakor plašna živalca. Toda nikakor si nisem upal na vrh hriba, o katerem so šle tako strašne govorice. Ko pa sem si tisti kraj natančneje ogledal, nisem našel drugega razen tihih grobov in razbitih križev. Tu ni bilo sledu o kakem živem bitju. Nikjer nisi zasledil človeške roke. Vse je bilo žalostno, tiho. Samo kapela s svojimi otožnimi okni je grbančila obličje, kakor da je zatopljen v žalostne misli. V meni se je zbudila želja, da bi si tudi njo ogledal, da bi vanjo pogledal in se prepričal, da ni tam nič razen prahu. Toda bilo mi je tesno in neprijetno se samemu podati na tako potovanje, zato sem poiskal na ulici tri paglavce ter jih pregovoril, da so šli z menoj, ko sem jim obljubil čemelj in jabolko iz našega vrta.

(Se nadaljuje.)

PUSTNI TOREK.

Tona Drenov je bil edini človek v vasi, ki je imel osla. V Brdih nimajo kmetje radi te živali; poniževalno se jim zdi imeti to prezirano žival pri hiši. — Tona Drenov pa je bil izjema; imel je osla in vsa vas je prezirala njega in njegovo žival. Mi, otroci, pa smo občudovali to

žival in marsikdo si je naskrivaj želel imeti takega konjička.

»Saj je lep!« smo modrovali. »Tako miren je in pаметen! Vedno nekaj premišljuje. Nič grdo ne gleda in resno hodi po svoji poti, ne meneč se za to, kar se godi na desni

in levi. Hodi tako resno in zamišljeno kakor pametna dekleta ob nedeljah, ko gredo k maši. Tudi one hodijo z umerjenim korakom in se ne ozirajo ne na desno ne na levo.«

Zelo nam je ugajalo in obenem se nam je čudno zdelo, da se tudi takrat ni ganil, ko ga je kdo izmed nas potegnil za uho.

»Pаметen je!« smo si mislili. »On dobro ve, da mu ne storimo nič žalega.«

Meni se je vedno zdelo, da je žalosten in da je bržkone kaj hudega doživel.

Bilo je na pustni torek. Vsa vas je bila razgibana. Iz dimnikov so se vlekli gosti stebri dima in okoli hiš je dišalo po svinjini in pecivu. V krčmah — naša vas je imela tri ali štiri — je šumelo kakor v panjih, čeprav je bilo še zgodaj popoldne. Pivci so prihajali in odhajali, drenjali so se med mizami, okrog katerih so sedeli možje in tudi žene. Na vsaki mizi je stalo kup steklenic in kozarcev. Pivci so se bučno razgovarjali, pričkali in šalili, napivali drug drugemu in trkali s kozarci, da se je vino cedilo po mizah in stolih.

Pri mizi v kotu je zapel veseljak in za njim drugi. Vse omizje je zapelo. Gostje pri ostalih mizah so povzdignili glas, da so lahko slišali drug drugega. Bučnost je naraščala.

V gostilno je stopil vaški pismonoša in pričel razdeljevati med goste pisma in razglednice, ki jih je imel to pot izredno mnogo v svoji torbi. Razglednice so bile po večini za smeh in so predstavljale šaljive prizore in smešne osebe.

»Pokaži, kaj si dobil?« so vpraševali drug drugega, kazali so si karte in se grohotali.

Debeli kmet Gregor pa je vtaknil svojo karto v žep in ni rekel ničesar. »Oho, Gregor! Kaj pa si ti dobil? Le hitro pokaži!« mu je zaklical nekdo iz družbe.

Gregor se je obotavljal, zato mu je radovednež izmaknil iz žepa karto, na kateri je bil naslikan ogromen in smešen debeluh z obročem okoli trebuha. Spodaj pa je bilo napisano: Tak si ti!

Karta je romala od mize do mize, iz roke v roko. In pivci so se grohotali debelemu kmetu, ki je sedel v zadregi za mizo. Nekdo ga je potrepljal po rami in vzkliknil:

»Bodimo veseli, saj je pust!«

V gostilno je stopilo nekaj mladeničev. Prišli so iz mesta, kjer so si bili kupili obličnice in pustne nosove. Zdaj so romali nosovi od mize do mize in gostje so si jih natikali drug za drugim na nos. Obličnic pa mladeniči niso nikomur pokazali; hoteli so jih prihraniti za zvečer.

Tudi ti pustni nosovi so vzbudili dosti smeha. Še posebno so bruhnili pivci v smeh, ko si je droben čevljar nataknil debel in dolg nos na svoj droben nasek.

»Glej, mojster Tomažek ni tako sramežljiv kakor si ti!« je dejal nekdo debelemu Gregorju. »Ta razume, kaj je pustno veselje!«

S ceste se je začulo vpitje. Pismonoša, ki je že bil odšel iz gostilne, se je zopet pokazal na pragu in je vzkliknil: »Pusta nesejo!«

Mnogi so vstali od miz in šli pogledat na cesto. Črez vaški trg so nesli štirje mladeniči slamnatega pusta, ki je bil zelo rejen. Imel je seveda tudi hlače, telovnik in jopič, na glavi pa klobuk s širokimi krajci. Za nosači so se podili otroci.

Pred gostilno so položili pusta najprej na tla, pozneje so ga naslonili k zidu. Nekdo je prinesel iz gostilne stol in v naslednjem trenutku je že sedel na njem debeli pust.

»Debelemu Gregorju je podoben!« je omenil nekdo.

Vsi so se zasmejali.

»Nesimo ga dalje!« je silil eden izmed nosačev.

»Kaj bi ga nosili! Ves se vam razleze! Škoda bi ga bilo! Na voz ga naložite!«

Takoj so privlekli iz bližnjega Drenovega dvorišča voziček in položili nanj pusta.

»Vlecite!« je vpil Tomažek.

»Ne, ne! Drenov sivec naj ga pelje!« je zaklical nekdo drugi.

»Bravo, bravo!« so zavpili štirje hkratu.

»Ne bo ga dal Tona!«

»Kaj ne! Plačamo mu! Goldinar dobi! Jaz mu dam goldinar!« je vpil vinjen kmet in odšel iskat Drena v hišo. Pet, šest ljudi je šlo za njim.

Dren se je branil posoditi žival, toda nič ni pomagalo. Potisnili so mu v roko goldinar, vdrli v hlev in privlekli iz njega osla.

V hipu je bil osel vprežen in že se je pomikal voz s pustom skozi vas. Od nekod je prišel godec s harmoniko. Takoj so ga potisnili pred voz. Godec je zaigral in vse je drlo dalje.

Sredi ceste pa je stal Tona Drenov in rohnal:

»Dajte mi žival in vzemite svoj goldinar! Pohabili mi bodo sivca ta budala!«

Ali že sta ga prijela dva pod pazduho in ga vlekla stran.

»Ne bodi vendar otročji, Dren! Saj ti vendar takoj vrnejo osla! Daleč ne pojdejo!«

Res, sprevod se je kmalu vrnil in obstal pred gostilno. Pusta so nesli vanjo in ga posadili za mizo. Nekdo mu je potisnil steklenico v žep.

»Viržinko mu dajte!«

»Žejen je! — Vina na mizo!« so kričali vsi vprek. Vse se je drenjalo okrog slamnatega gosta.

Godec je vlekel na harmoniko, tam v kotu sta zaplesala dva pijanca, opotekala sta se in butala ob stole in mize.

»Kje je osel? Sem z njim!« je vpil pijani kmet. »Goldinar sem dal!«

»Živijo osel! — V gostilno naj pride! Za mizo z njim!« so vpili pijanci.

Planili so ven, izpregli osla in ga privlekli v gostilno. Štirje so ga vlekli.

»Kaj bi ga vlekli! — Nesimo ga!«

Deset ljudi se je drenjalo okrog živali; dvignili so jo in zanesli za mizo.

»Na stol z njim!«

Posedli so osla na stol. Deset rok ga je držalo.

»Tudi osel je žejen! Vina sem! Odprite mu vendar gobec!«

In zlivali so vino živali v gobec.

»Še, še! Le še!« so vpili in se grohotali ter bili z nogami.

Tedaj je planil v gostilno Tona.

»Sem mi dajte živinče! Kaj vendar počenjate!« je vpil in se prerival skozi gnečo.

»Ne damo ti ga! Goldinar si dobil!« so mu odgovarjali in ga potiskali stran.

»Žival je moja!«

»Najeta je!«

Zdajci je hipoma vstal izza mize debeli Gregor. Mirno je stopil tja, kjer so se pivci drenjali okrog sivca. Zamahnil je s svojo težko

roko preko glav — že sta ležala dva pod mizo. Zamahnil je drugič čez gručo — zopet sta se sesedla dva.

V sobi je nastal divji metež in hrup. Pijanci so se spopadli in hreščali so stoli. Z miz so padale steklenice in čaše. Tisti, ki so držali siveca, so odskočili ter se vrgli v metež. Mnogi so bežali na cesto. Oproščeni sivec je begal po sobi in stopal po tistih, ki so se valjali po podu. Naposled je našel izhod in planil preko ceste. Zaletel se je v leso in padel pod nasip, kjer je obležal.

Od nekod je prihitel Tona, splazil se pod nasip k svoji živali in ponavljal neprestano:

»Pohabili so ga, pohabili so ga!«

Pred hišami so stali ljudje v gručah in govorili vsi vprek.

Na trgu so se pojavili orožniki.

Mrak je legel na vas. Vaščani so se umaknili v svoje hiše in zopet je bila vaška cesta tiha.

Le tam pod nasipom se je slišala žalostna tožba:

»Pohabili so ga, pohabili so ga...!«

KRALJ IN MODRIJANA.

Živel je kralj, ki je nekoč sanjal, da so mu izpadli vsi zobje. Zjutraj pokliče modrijana in mu veli, da mu razloži sanje. Modrijan pravi: »To pomeni, da bodo vsi tvoji otroci in vsi tvoji sorodniki umrli pred tvojim obličjem.«

To prerokovanje je tako razljutilo kralja, da je velel modrijana zapreti v temno ječo.

In je poklical drugega modrijana, da mu sanje razloži. Ta dè: »Sanje pomenijo, da boš preživel vse svoje sorodnike in otroke.«

Tega odgovora je bil kralj tako vesel, da je bogato obdaril modrijana.

O POLDRUGEM MARTINU, KAKO GA JE MATI POSLALA V MLIN.

ena je imela sina, edinec je bil, toda pameten za dva ali vsaj za poldrugega, in so ga klicali »Poldrugi Martin.«

Pa ni žena le sina imela tako imenitnega, nego se je zgodilo in je imela neko noč tudi imenitne sanje: sanjalo se ji je, da je njena majčkena njiva imela mladiče, same prijazne mlade njivice okoli stare njive, in so vse vkupe dale toliko sveta, da bi lahko pridelala petdeset mernikov pšenice.

Je premišljevala žena drugo jutro te svoje sanje in se ji je oglasila skrb: Če bo njiva res imela mlade in bom pridelala petdeset mernikov pšenice, kateremu mlinarju jih bom dala, da mi jih zmelje, ali gornjemu ali spodnjemu?« Preudarjala je in preudarila: »Spodnjemu jih bom dala, vdovec je in prijazen dedec — če ne bo večje merice zahteval od mernika kakor perišče.«

Poklicala je sina in mu dejala: »Sinek Martinek, daj, žuri se in stopi v spodnji mlin. Tako baraj očeta mlinarja, če bo zadovoljen in bo jemal le perišče od vsakega mernika in ne več! Zapomni si te besede: Le perišče in ne več! In jih ponavljaj vso pot do mlina, da jih ne pozabiš! In lepo prijazen bodi in pozdravljaj, kogar boš srečal!«

Poldrugi Martin je čul in j ubogal, še klobuk mu je mati poveznila na glavo pa je šel in ko j stopal po cesti, je glasno predse go del materine besede: »Le perišče in ne več!«

Hodi, hodi, ga pripelje pot d mlatičev. Baš so malicali in so ug bali, koliko bo letos zrnja. Pa prid mimo Poldrugi Marti, jih pozdrav in reče: »Bog daj! Le perišče in n več!«

Mlatiči planejo kvišku in po cepcem dela za dva dni, pa bo nas tole zanicevalo, da bomo namiatili le perišče in ne več? Čakaj nas, jezik, koj ti pokažemo perišče!«

Bumf, bumf, bumf! — pa je imel Poldrugi Martin bunk po glavi in hrbtu ne le za perišče, nego za nahrbtni koš in bi jih bilo še več. Pa je milo zavekal in prosil: »Kako naj pa rečem, da bo prav?«

Poučili so ga: »Reči bi moral: Hvala Bogu, dobra je letos letina, naj bo drugo leto še boljša!«

Pa je Poldrugi Martin naprej ubiral svojo pot, čohal si je glavo in hrbet in ponavljal: »Hvala Bogu, dobra je letos letina, naj bo drugo leto še boljša!«

Hodi in gode te besede, da jih ne bi pozabil, pa sreča botra in botrico, h krstu neseta dvojčka, za njima je tiho stopal možak, praznična mu je bila obleka, černo mu je bilo lice — oče je bil teh dvojčkov.

Pa jih Poldrugi Martin spoštljivo pozdravi: »Hvala Bogu, dobra je letos letina, naj bo drugo leto še boljša!«

Že ga je držal oče za ušesa: »Mar jih boš ti redil, nesnaga nemarna!« Stresel ga je in še mu je priložil par gorkih. »Na, letos toliko, drugo leto več!«

Poldrugi Martin je neusmiljeno zavekal; preplašen je prosil za-
mere: »Kako naj pa govorim, da bo prav?«

»Tepec,« ga pouči možak, »rekel bi: Bog jima daj ljubo zdravje in
dolgo življenje, po smrti pa sveti raj!«

Podrugi Martin si je brisal solze in nos in si je drgnil lice in ušesa,
in se mu je tožilo, da ima premalo rok, da bi se čohati mogel še po
glavi in po hrbtu, koder so bili mlatili mlatiči. Tako težke poti še ni bil
hodil nikoli. In da se ne bi zameril še komu, je pazno ponavljal: »Bog
jima daj ljubo zdravje in dolgo življenje, po smrti pa sveti raj!«

Hodi, hodi pa je imel tako srečo, da sreča mesarja, dva prešiča je
s prekljo gnal v mesnico: v nedeljo bo žegnanje, pečenke bo treba in
klobas!

Se je zbal Poldrugi Martin — spomnil se je, da v tretje gre rado!
Pa je kar hitro pozdravil: »Bog jima daj ljubo zdravje in dolgo življe-
nje, po smrti pa sveti raj!« in je hotel švigniti mimo.

Že mu je mesar zastavil pot in mu
jih s prekljo delil po grbi in kamor je
padalo. »Kaj boš zdravja želel živati in
dolgega življenja, ko vidiš, da ju ženem
v klavnico! Mar meniš, da ne znam klati,
teleban!« Švrk, švrk! »In sveti raj jima
želiš po smrti, kakor da sta blažena
mučenika za sveto vero, jaz pa kruti
Herodež?« Švrk, švrk! »Glej, da te ke-
daj ne obesijo, ko si takšen! Pa boš
bliže svetemu raju za en črevelj ali dva,
ko boš visel!«

Poldrugi Martin se je drl kakor
na ražnju in premilo prosil. Pa je
mesar odnehal s prekljo in mu za slovo dal še pouk: »Drugič reci:
Hitro vam želim smrt in da bi dosti špeha vrgli in klobas! — Če boš
tako govoril, noben mesar ti ne bo zameril, še kako klobaso lahko
dobiš!«

Tako ga je poučil mesar, klobase pa mu ni dal nobene razen
tistih, ki so se Poldrugemu Martinu že poznale od preklje, in je Pol-
drugi Martin naprej šel bridko svojo pot.

Že se je pokazal mlin, voda je šumela, kolesa so klopotala, v vratih
je stal rejeni mlinar. »Holaj, Poldrugi Martin, kako novico mi pa
prinašaš?«

Je Poldrugi Martin odgovoril: »Mati so rekli, rekli, naj Vas pri-
jazno pozdravim in rečem, rečem, hitro da Vam žele smrt in da bi
dosti špeha vrgli in klobas!«

Se je zagrohotal rejeni mlinar: »Ho, ho, ho! Ali res? Ho, ho, ho! — Le spet domov pojdi, fant, pa pojdi po stezi domov, na cesti bi te kdo ukradel! In povej svoji materi, da ti in ona, oba vkupe, nimata pameti niti ne za eno perišče!«

Ko je prišel Poldrugi Martin domov, ga je vprašala mati: »No, sinek Martinek, kakšno merico bo jemal spodnji mlinar?«

Pa je dejal Poldrugi Martin: »Prijazen je bil oče mlinar, nič ni mlatil, nič ni bunkal, nič ni imel preklje, in je rekel, da še enega perišča ne.«

»Prav, prav!« je rekla mati in je sklenila: Kadar bo njiva imela mlade in mi bo svet rodil petdeset mernikov pšenice, nikomur druge mu ne bom zmleti dala zrnja, nego temu mlinarju.

PASTIR IN LISICA.

Kdo zna napisati zgodbico o tem, kar je narisano na tej sliki? Najboljša se priobči v prihodnji številki.

ŽUŽELKE, ŠKODLJIVE ČLOVEŠKEMU ZDRAVJU IN ŽIVALIM.

Med vsemi živimi bitji na zemlji se bije boj za obstanek. Sicer zmaguje človek, a vendar obstoje mnogoštevilna bitja, proti katerim se bori le z največjim naporom.

Tudi med žuželkami ima mnogo sovražnikov, katerih se le s težavo ubrani. Začnimo z najbolj znanimi, a silno nevarnimi človeškimi neprijatelji, z muhami!

Bilo je v vojni dobi. Dolgčas me je pognal v Polhograjsko hribovje. Po sedemurni hoji sem žejen in lačen iskreno pozdravil visoko v hribih stoječo kmetško hišo, v kateri sem si že večkrat utešil glad in žejo z izvrstnim kislim mlekom. Tudi to pot mi ga je ponudila prijazna gospodinja. Ne vem, kaj me je neslo za njo v kuhinjo, kjer so stale na dolgi polici polne latvice! Toda gorje! Ko je dvignila eno izmed njih, se je dvignil iz vseh latvic gost roj muh. V latvici, ki jo je postavila pred mene, je po lepi, rumeni smetani gomazelo kakih pet muh, ki so obtičale v gosti smetani. Zagodrnjala je nekaj o mušji nesnagi in pometala muhe kar s prstom iz smetane.

»Zbogom apetit,« sem si mislil, ali da ustrežem krulečemu želodcu in zaradi triurne hoje, ki me je še čakala, sem vendar odnesel latvico na mizo pred hišo. Zajel sem dvakrat, trikrat in nadaljeval bi bil morda te hvalevredno delo, da nisem opazil gostih rojev muh, ki so romale od smradljivega gnojnega kupa in zraven stoječega stranišča v kuhinjo in nazaj. Že zajeta, četrta žlica je romala nazaj v latvico. Položil sem na mizo denar in žlico in jo pobrisal brez slovesa.

Tako so me muhe oropale tečne južine, kakor marsikaterega drugega, ki je v svoji neprevidnosti vtaknil svoj nos v kuhinjo kake vaške ali predmestne gostilne.

To bi pa ne bilo še najhujše zlo, akoravno ni menda bolj sitne živali od hišne muhe, ki je v stanu najmirnejšega človeka spraviti do obupa in ki ti prežene ves tek, ako plava kot ocvirek v juhi ali v omaki. Muhe so razen tega skrajno nevarne človeškemu zdravju kot prenašalke raznih bacilov* in strupov. Niso redki primeri, da umrje človek na posledicah mušjega pika tekom par ur. Ljudstvo pravi: »Strupena muha ga je pičila.« Muha sama na sebi ni bila strupena, toda gostila se je malo poprej na kaki mrhovini in zanesla s svojim sesalom v neznatno rano na koži mrliški strup.

Edino sredstvo v zatiranju hišne muhe je najvestnejša snaga. Ker znesejo muhe svoja jajčeca v smeti in v gnoj, je treba vse prostore temeljito pometati, gnojišča pa naj bodo, kolikor mogoče daleč stran od stanovanjskih prostorov. Neumita posoda in jedilni odpadki, raztreseni po tleh in mizi so najboljša vaba za muhe. Nikdar ne bo silila muha v prostore, kjer ne bo našla ničesar za svoj, večno lačni želodec in ne prilike za odlaganje jajčec.

Pri nesnažnih ljudeh nastopijo mnogokrat tako zvane žive rane. V nezavezano rano je znesla muha jajca; nekatere vrste muh celo žive ličinke. To navado imajo predvsem siva mesna, navadna hišna in še nekaj drugih vrst muh. Rane je treba torej temeljito izprati s kakim desinfekcijskim* sredstvom in zavezati. Če nimaš drugega pri rokah, zadostuje tudi nekoliko močnejše žganje. Ni dvoma, da povzročajo žroče ličinke hude bolečine. Toda, ko bi bilo samo to. Ličinke okužijo rano in povzročijo lahko izgubo prsta, cele roke ali pa celo smrt.

Najbolj nevarna v tem oziru je že imenovana siva mesna muha. Ob cestnem jarku je zaspal berač z razgaljenimi prsi. V majhno rano na prsih je odložila mesna muha svoje ličinke. Ko se je berač prebudil po nekoliko urah, imel je razjedene že cele prsi. Umrl je po šestih urah kljub zdravniški pomoči.

Ta, kakor tudi druge muhe razvijajo naravnost neverjetno plodovitost. Samica znese 50 do 80 jajčec ali ličink, ki se po 5^h do 8dnevnem žretju zabubijo. Po 20 dneh že izlezejo razvite muhe. Neki prirodopisec je izračunal, da znaša njeno potomstvo v šestih mesecih 508 milijonov muh. To je v resnici grozna številka. K sreči imamo v boju proti tej nadlegi izvrstne pomočnice, ptice. Čuvajmo jih!

V Banatu, v Srbiji in sploh ob spodnji Donavi opazuješ lahko spomladi, kako beže v divjem begu s pašnikov cele črede konj, goveje živine in ovac. Vzrok tega divjega bega so ogromni roji mušic, ki nastopijo na gosto kakor oblaki nenadoma in nepričakovano meseca aprila.

* Bacil je našemu očesu nevidna žival, ki povzroča to ali ono nevarno bolezen.
* Razkuževalnim.

Te mušice, podobne naši hišni muhi, a nekoliko manjše od nje, so znane pod imenom »golubaški komar«, po votlini blizu Golubaca, ki se imenuje tudi »Mušja votlina«. Ljudstvo namreč misli, da prihajajo muhe iz te votline. Novejša raziskavanja pa so dokazala, da žive ličinke golubaškega komarja v bistrih gorskih potokih.

Mušice napadajo pri živalih posebno nosnice in okolico oči. Njihov ostri pik povzroči zelo boleče, dolgo trajajoče otekline, hudo mrzlico, krče in mnogokrat celo smrt. Leta 1783. je v Banatu poginilo zaradi mušjih pikov 52 konj, 131 goved in 316 ovac. Seveda ne prizanašajo tudi ljudem; posledice so iste kot pri živalih.

Golubaškemu komarju sorodne muhe žive na Laponskem (severna Skandinavija) in drugod v polarnih pokrajinah in nastopajo v poletni dobi v še ogromnejših rojih. Laponci so prisiljeni pobegniti poleti pred temi mušicami s svojimi severnimi jeleni k morju, kjer ni toliko muh. Pozimi se vrnejo v gozdove, kjer imajo svoje domove.

V Južni Ameriki živi prav majhna mušica, znana pod imenom peščena muha. Preden se človek prav zave, ima že obraz in roke pokrite z malimi, zelo pekočimi bulami, ki izvirajo od pikov peščene muhe.

Tudi v naših krajih žive razni mučilci živine in ljudi. Kateri pastir ne pozna govejih brencljev? Kolikokrat je ves obupan dirjal za živino, ki se je razbežala na vse strani, hoteč se rešiti svojih mučiteljev. Živina je včasih vsa krvava od brencljevih vbodov. Samica se hrani s krvjo in ker ima v sesalu 4 do 6 ostrih ščetin, vbada prav neusmiljeno. Dobro so brenclji znani tudi kopalcem, katerim mnogokrat pokvarijo vse veselje do kopanja.

(Se nadaljuje.)

ALKOHOL.

Malokdo ve, da je alkohol izvrstno razkuževalno sredstvo. Posebno je izvrsten lek proti oteklina. Nobeno drugo sredstvo ni tako učinkovito. Ako namažemo opečeno ali oparjeno mesto z alkoholom, bolečina preneha. V težkih slučajih ovijemo opečena mesta z vato, ki je namočena z alkoholom. Pri opeklinah, s katerimi se tako postopa, ne nastanejo mehurčki in kar je še važnejše: alkohol temeljito razkuži razbolena mesta, tako da se v kratkem rana zaceli. Alkohol se tudi na kmetih posvodi. Kdor je kuhal žganje, je gotovo pridobil vinski cvet (prvo žganje, ki priteče iz kotla). Kdor tega ne more dobiti, naj si pomaga z navadnim močnim žganjem, ki vsebuje 30 do 40% alkohola. Ali nikakor se ne smemo posluževati špirta, ker le-ta vsebuje zdravju škodljive snovi. Najboljši je 96% vinski cvet kateremu smo dodali še 1 gram jodoforma za vsak liter.

SEVERNI JELEN.

Severni jelen je ljudem, ki prebivajo na daljnem severu to, kar je nam govedo. Daje jim hrano in obleko. Laponskim narodom celo nadomestuje konja. Laponec si obuže smuči, vpreže jelena in tako potuje iz kraja v kraj.

Poleg udomačenih severnih jelenov pa žive v severnih puščavah cele črede divjih jelenov. Na zunaj ni med domačim in divjim skoro nikake razlike. Le v barvi se ločita. Barva dlake divjega jelena se povsem prilega barvi okolice, v kateri živi. Udomačeni ne potrebuje tega varstva in je zato raznobarvne dlake, kakor je n. pr. naše govedo. A obstoja še večja razlika med njima. Obstoja nekaka notranja razlika, kakor obstoja med sužnjem in gospodarjem. Udomačeni jelen je top in brezbrizen in se ne meni za to, kar se godi okrog njega. Ukažejo mu in on uboga, to je vse njegovo življenje. Divji severni jelen pa je izredno bistroumna, previdna žival, ki dobro pozna ves boj za obstanek. V tem sliči našemu jelenu. Razlikuje se pa v tem, da nosi tudi samica severnega jelena rogovje, četudi ni njeno tako močno in se na koncih tako ne razkošati. Severni jelen biva najrajši na goličavah

gorovja na severu. V nižje ležeče kraje, ki so obrastli z gozdovi, se ne podaja rad, ker mu gozd ovira razgled. Imeti hoče prost pogled na vse strani zaradi varnosti.

Kakor vse živali, ki žive po gorovjih, ima tudi severni jelen dolg trup, razmeroma kratke noge in izredno gosto, dolgo in toplo dlako. Ker se lahko močno razkorači in ker ima ploščate parklje, je njegova sled podobna sledi naše goveje živine. Ali to mu daje možnost, da hodi lahko preko ostrega skalovja in da z lahkoto prekorači nevarna močvirja in da se ne vdira v mehkem snegu. Široki parklji mu tudi pri plavanju zelo dobro služijo kot vesla. V plavanju prekaša našega jelena.

Divji jeleni se radi selijo iz kraja v kraj. Poleti se zberejo v velike črede in se pomaknejo v višje ležeča pašišča. Največkrat se selijo zaradi muh, ki jih v nižjih krajih preganjajo. Take črede so zelo velike. Zbere se po par tisoč jelenov, tako da izgledajo od daleč kakor potujoči gozd. Nekdo je opazoval preseljevanje: spreved divjih jelenov, ki so šli mimo njega, je trajal dve uri.

Pri teh preseljevanjih morajo seveda tudi preplavati široke reke, kakor so Ob ali Jenizej v Sibiriji. Spredaj pred čredo stopajo košute z mladiči, zadaj pa jeleni. Navadno preplavajo reke vsako leto na enem in istem mestu. Poleti, ko se selijo na planine, so mršavi in polni bulastih ran, povzročenih po muhah; na jesen, ko se vrnejo zaradi z me v nižje kraje, so debeli in močni ter zdravi. Tedaj je njihovo meso zelo okusno in lovci jih začno zasledovati.

Ali lov na divje jelene ni tako lahek, kakor bi si nepoučen človek predstavljal. Človeka zavoha že na pet sto korakov daleč, sliši enako dobro kot naš jelen in vidi tako dobro, da mora lovec uporabiti vse mogoče zvijače, če se mu hoče približati na strel.

Kdor hoče iti na lov na divje severne jelene, mora biti pripravljen na vse mogoče težkoče. Ta lov ni za nedeljske lovece! V višinah, kjer se jelen pase, ni ne pastirskih ne drugih koč. In kdor hoče n. pr. na norveške gore, mora meti dobre, nepremočljive škornje, utrjene noge, močna pleča, ki jim lahko naloži hrane za več dni, in zdrava pljuča. Pri tem lovu je treba istotake previdnosti kakor na lovu na divje koze. Na vse treba paziti: na smer vetra, na vreme, na solnce. Poznati je treba kraje, kjer se jeleni najrajši pasejo, poznati treba njih navade in plaziti se treba kakor mačka. Izkušeni lovec zna iz sledi jelenov razbrati, če so stare ali sveže, če današnje ali včerajšnje ali predvčerajšnje.

Vsak odtrgan list grmovja, vsak premaknjen kamenček mu kaj pove. Lovec mora pogostokrat skakati čez vzdolbine, napolnjene z ledeno mrzlo vodo; in ker so skale špičaste in ostre, povzroči vsak tak skok občutne bolečine v nogah. Če pa lovec zasluči čredo jelenov v bližini, ne sme več skakati čez take mlake, ker bi s tem preplašil čredo; hočeš, nočeš — preplaziti se mora skozi ledeno mrzlo vodo na drugo stran.

Ali tudi razočaranj ne manjka. Zgodilo se je že premnogokrat, da se je lovec po vseh štirih plazil proti jelenu, pa je po par urah plazenja spoznal, da ni jelen, ampak skala, obraščena z rogovilastim grmovjem. Barva jelenove dlake je namreč tako podobna okolici, da je le najboljšim lovecem mogoče spoznati razliko. Laže se spozna čreda pasočih se jelenov. Ali do nje je težje priti kot do posameznega. Ko se lovecu posreči zapaziti čredo, tedaj se šele pravi lov prične. Z največjo spretnostjo se mora približati čredi na strel. Prehitra kretnja bi vse pokvarila. Norveški lovec zna na poseben način poklekniti in vstati; polagoma krči kolena in telo, centimeter za centimeter, dokler povsem ne izgine na tleh med skalovjem. Med skalami skriti lovec trga mahovje, meče bilke v zrak, da preizkusi smer vetra. Nato se začne plaziti

proti čredi tako, da mu veter piha nasproti. Pri tem pazi, da stoji med njim in jelenom vodnikom kaka večja skala. Ko se približa čredi na strel, se vpre s puško na skalo in pomeri na največjega jelena. Po strelu je čreda navadno tako presenečena, da obstane par trenutkov nepremično na mestu in je lovcu možno še enkrat ustreliti. Sedaj se čreda šele zave nevarnosti in zbeži.

Od lova na divje jelene je ponekod posebno v S biriji in Laponski, odvisno življenje ljudi. Jelen jim daje hrano, obleko, vprežno žival in še celo stanovanje (šotor). Od tega lova je odvisno, ali bo v deželi zavladovalo blagostanje ali izbruhnila lakota. Zato je čas lova na jelenjad v teh krajih najvažnejši letni čas. Ljudstvo preži na jelene, ko potujejo. Tedaj se skrijejo za grmovja, čakajoč, da stopijo jeleni v reko, ki jo hočejo preplavati. Ko se to zgodi, skočijo ljudje v svoje male čolne in pobijejo kolikor živali morejo. Na bregu pa čakajo njihove žene in otroci, da pobijejo še tiste, ki so ranjeni komaj priplavali na breg. Ta lov ni brez nevarnosti. Marsikateri čoln se preobrne in vsi, ki so bili v njem, izginejo v vodi. Tudi se živali branijo z zobmi in rogovjem.

Razen človeka ima severni jelen še mnogo sovražnikov. Najhujši so volkovi, ki ga v čredah tako dolgo zalezujejo, dokler ga ne dohite. Najrajši ga zasledujejo, ko zapade mehak sneg, v katerem se jelen težko brani.

O MAČKI IN PSU.

Domača mačka izvira od divje mačke. Ako opazujemo mačko, kako se kreta okrog hiše, opazimo marsikaj, kar spominja na to, kar je nekoč bila.

Psi gonijo svoj plen. To velja za vse pasje plemo; za volkove, lisice in tudi za domačega psa. Člani mačjega plemena pa love svoj plen na povsem drugačen način. Oni se prikradejo do svoje žrtve in skočijo nanjo, ko so dovolj blizu. Vse mačke delajo tako: levi, tigri, leopardi, divje in tudi domače mačke. Mačke love kradoma, psi pa lajajoč in s svojo hitrostjo.

Mnoge mačke, posebno v gospodarskih hišah pa nimajo prilike, da bi lozile kakor jim velela nagon. Zato jih večkrat vidimo, kako si same ustvarjajo prilike, da bi temu nagonu zadostile. Večkrat jih vidimo, kako se plazijo prihuljeno po tleh, potem pa nenadoma skočijo, kakor da hočejo nekaj ujeti. Morda je muha, katerikrat pa tudi ni ničesar. To ni igra, ampak star nagon.

Isti nagon ji tudi veli, da se vzpne na deblo in praska po njem,

kar večkrat vidimo. Divja mačka mnogo pleza po drevju, ona se drži na vejah s kremplji. Mačji kremplji so drugačni nego pasji. Zamorejo se skriti ali iztegniti. To delo opravljajo mišice. Kadar mačka grebe po drevesni skorji, vadi te mišice.

A ne le po zunanosti, ampak tudi po duševnosti se mačka razlikuje od psa.

Psu je prirojeno, da se druži s človekom. Kadar se rodbina izseli, se izseli tudi pes. Njegov dom je tam, kjer je gospodar. Pes gre za gospodarjem beračem istotako veselo, kakor bi šel za kraljem. Vdanost psa je izmed najsvetlejših reči na svetu. Malokateri prizor je tako ganljiv, kakor ta, ko izgubljeni pes išče gospodarja. Pes hoče vedno pripadati komu.

Mačka pa je navezana največ na mesto. Če se kdo izseli, se mačka težko privadi novemu domu, pri prvi priliki jo ubere na stari dom. Lahko jo odnesemo kilometre daleč, znala bo najti pot nazaj. Mačka se naveže bolj na mesto kot na človeka.

S. O. S.

Kdor se je že kdaj vozil s parnikom čez morje, ve kaj znači klic S. O. S. (save our souls! = reši naše duše!) To pomeni, da je parnik, ki odpošlje na vse strani tak klic po brezžičnem brzokavu, v veliki nevarnosti. Vsak drug parnik, ki vjame tak brzokav, je dolžan takoj odpluti na pomoč. V nevarnosti rabijo ta klic vsi narodi sveta. Kajti če bi vsak klical na pomoč v svojem jeziku bi se lahko zgodilo, da bi ga drugi ne razumeli. In ker rabijo te črke vsi narodi, pravimo, da je klic mednarodni kakor je n. pr. mednarodni izraz »radio«. S. O. S. so uvedli leta 1908. in je od tedaj že marsikomu rešil življenje. Ta klic je n. pr. rešil sedem sto ljudi, ki so jih rešili s parnika »Titanik«, ki se je potopil sredi morja. Ali premnogokrat se tudi zgodi da so drugi parniki preoddaljeni, da bi na klic pravočasno prihiteli na pomoč. In tedaj si morajo ljudje sami pomagati in mnogo jih utone. Zaupati se morajo rešilnim čolnom, ki vise ob straneh vsakega parnika, ali pa celo rešilnim pasovom, ki jih tudi vsak parnik mora imeti. Zadnji sme zapustiti potapljaški se parnik kapitan poveljnik parnika. Navadno so kapitani veliki junaki. Tako je pred kratkim šel prostovoljno v smrt poveljnik nemškega parnika

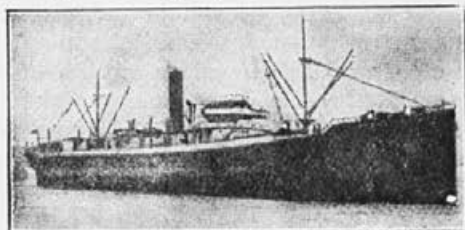
»Monte Cervantes« — Feodor Dreyer. Ob južnem koncu Južne Amerike je zadel njegov parnik ob čeri, ki so ga preluknjale. Dreyer je velel zmetati ves tovor v morje in je upal, da bo dosegel obalo, preden utone. A se je zmotil: čeri so parnik preveč razparale. Ko je poveljnik spoznal, da ni pomoči, je ukazal mornarjem pripraviti čolne in odveslati z vsemi potniki daleč od parnika da jih ne zajame vrtinec ki nastane, ko se parnik potopi. Sam pa je ostal na poveljniškem mostu in pazil, če vrše mornarji svojo dolžnost in če so vsi potniki na varnem komaj so bili čolni na varnem, pa se je pričel parnik potapljati. Še enkrat je vrli kapitan zamahnil s čepico v zadnjem poszdrav, potem pa izgubil v groznem vrstincu.

Tako je umrl mož, ki je vedel kaj je dolžnost.

Tudi naše pomorstvo je pred kratkim zadela huda nesreča. Jugoslovanski parnik »Daksa« je v viharju utonil in z njim je izgubilo življenje 37 mornarjev.

Parnik »Daksa« je bil zadnjič v Gruzijo 10. januarja in je tedaj odplul proti Afriki. Tam je vkrcal tovor železne rude in je dne 19. januarja odplul proti Rotterdamu, kamor bi moral prispeti 1. februarja. Gibraltarska vrata je

preplul 22. januarja, štiri dni pozneje pa je zašel v ciklonske vrtnice. Na večer tega dne so prejele razne ladje in radijske postaje na kopnem ponovne klice na pomoč od »Dakse«. Vsaka pomoč je bila brezuspešna. Ladja s posadko 37 moških je bila izgubljena.

Ponesrečena ladja je bila zgrajena leta 1911. v Sant Shildu v Angliji, dolga je bila 112,4 m in široka 15,1.

Nesreča, ki je s katastrofo parnika »Dakse« zadela ves naš narod, a posebno še družine siromašnih mornarjev, je posebno v Dalmaciji ganila vsakogar. Za nesrečnimi mornarji so se povsod vršile maše zadušnice. Najsvečanejša se je vršila v Splitu. Tam so pri maši bile navzoče tudi družine pokojnikov.

Po maši je vsa množica s solzami v očeh krenila k obali. Na nebu se je pojavil avion »Sarajevo«, ki je z višine položil trnjeven venec na grob pokojnih na morje. Trije topovski streli so poslednjič pozdravili pokojnike, a prebičvalstvo je odkritih glav stalo na obali in z nemim pogledom gledalo na morje, ki so ga pokojni ljubili in v njem našli svoj hladni grob.

ŠOLA V SNEGU.

V Švici, deželi sporta in zdravja, se v mnogih krajih vrši šolski pouk na prostem. Poleti v lepih solnčnih dneh prenesajo klopi v gozd, kjer sede otroci ves čas pouka v svojih klopih in poslušajo svojega učitelja. Učitelj stoji pred tablo, ki se da prenašati. Na svežem zraku se otroci lažje in rajši uče, obenem si pa utrjujejo zdravje.

Sedaj so tudi pozimi vpeljali šole na prostem. Naša slika nam kaže tako »šolo na solncu« v Laisinu v Švici 1250 m nad morjem. Otroci sede v žarkem zimskem solncu v klopih v samih plavalnih hlačkah, se pridno uče, telovadijo v odmorih. In si nataknejo smuči in zdrknejo v dolino proti domu, ko solnce izgubi svojo moč. Prehladi se nobeden, ker jih nadzoruje strokovnjak, ki ve, kako se telo utrjuje.

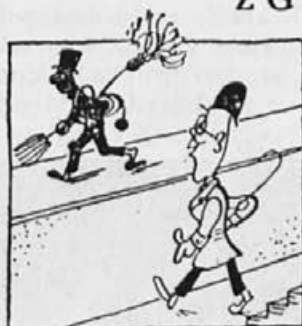
KRESNICE - SVETILJKE.

V drugi številki nam je inž. Ditarich povedal, da bi bila najkoristnejša razsvetljava na svetu »mrzlo žarenje«, kakor ga razširja kresnica. Tako žarenje si je človek vedno želel. In ker niso znali posneti take svetlobe, so ljudje pred stoletji, ko še niso poznali druge luči, skušali izkoristiti kresnice zase. Kajti človek si je vsako žival skušal izkoristiti v svoj prid. Brez živali bi človek skoro ne mogel živeti. Od njih dobiva meso, jajca, mleko, iz katerega pridobiva maslo in sir; uporablja njih kožo, dlake, puh, zobovje, rogove, kosti, čreva, sploh vse, kar donša kakršnokoli korist. Zato ni čuda, da je hotel izrabiti zmožnost nekaterih hroščev, da svetijo ponoči.

Posebno so to skušali v vročih (tropskih) krajih, kjer žive mnogo

večje kresnice od naših. V 16. stoletju so v Južni Ameriki zapirali žareče hrošče v posebne kletke, da so jim svetile pri večerji in pri nočnem delu. Če je kdo imel opravka izven hiše, si je narezal na nit celo vrsto takih hroščev, da so mu razsvetljevali pot. V istem stoletju pa so na otokih Zahodne Indije častniki pritrjevali na kapo svetlikajoče se hrošče, da so služili vojakom pri ponočnih vajah, kakor nekake zvezde vodnice. Tudi so žene na teh otokih imele navado okrasiti svoje obleke s takimi hrošči, ko so šle na kako zabavo. Dale so hrošče v vrečice iz tenčice in jih prišile na obleko. Če so se hrošči polenili, so pa stresle vrečico, da so spet zasvetili. So pa tudi skrbele za svoje ljubljence: ko so se vrnile domov, je bila prva njihova skrb, da so dale hroščem srkati sladkorno trsje.

ZGODBA O SREČI.

1. Tamle dimnikar koraka: danes me še sreča čaka.

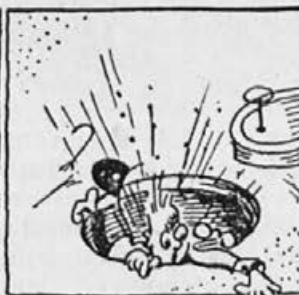
2. O, podkev! Naj mi še kdo reče, da ne bom imel jaz sreče!

3. Na, še to, avto svate pelje, sama sreča in veselje!

4. In ta solnčni dan me greje, sreča se povsod mi smeje.

5. U-u-u---

6. No, to je res sreča prava, da mi je še cela glava.

PRI KOVAČEVEM STRICU...

Pred božičem sem ga obiskal. Zakaj bi ne šel k njemu, ko pa ve povedati vsakemu kaj zanimivega. Seveda — najrajši ga imajo otroci, in ni dneva, ko bi ne bili pri njem. Navadno sedi pri peči za debelo javorjevo mizo in težke očali mu čepijo na nosu. Posebno učen je, zato je čudak na vasi. Ko strese svojo dolgo pipo, še parkrat zakašlja, potem pa začne s svojimi zgodbami... Oh, da bi jih vi slišali! Ušesa bi vam zrasla do tal, prav zares!...

Pa tudi v čarovnijah je spreten, da mu je malokdo kos.

Res, onkrat sem bil v škripcih, v hudi zadregi...

Brez besede vzame krožnik in vanj vlije nekaj žlic vode. Nato vrže v vodo dinar, ki sem mu ga moral posoditi, ter mi naroči, da ga dvignem iz krožnika tako, da se ne bom prav nič dotaknil vode. Tudi krožnika ne smem nagniti.

Mislim, mislim — pa ne uganem.

Potem pa stric pošteno pljune v kot in seže za kupico. V vodo na sredo krožnika postavi svečko, jo prižge, nato pa pokrije s kupico. Nekaj časa je svečka gorela, potem pa ugasnila. In kaj še? Voda se je začela zbirati pod kupico, da je segala v njej nekaj cm visoko. Krožnik je postal suh... Med tem pa je že segel v smehu in veselju stričev vnukce po mojem dinarju, ki si ga je tako prislužil na račun moje nevednosti.

Kmalu sem si razložil to skrivnost takole:

Goreča sveča je uporabila ves kisik pod kupico in ugasnila. Zrak v kupici se je močno razredčil. Zunanji zračni pritisk pa je sedaj potisnil vso vodo pod kozarec.

Če ne verjamete, pa poskusite sami!

Ob drugi priliki vam povem še kaj podobnega, saj sva si s kovačevim stricem v dobrem prijateljstvu. Navadno se mu za prijaznost odkupim s pipo tobaka.

— Až. —

KOŠARICA.

Skoro v vsaki vaški trgovini si lahko kupimo rafijo, ki jo naši sadjarčki rabijo pri cepljenju sadnih drevesc. Iz tega cenenega vezila se da splesti lepa in trpežna košarica, kamor spravimo ročno delce ali zajtrk za šolski odmor. To delo je tako lahko, da ga bodo zmogle tudi deklice najnižjih razredov. Iz trdne lepenke si izrežemo najprej dva pravokotnika, dolga po približno 20 cm, široka 12 cm. V ta dva kosa lepenke si vrišemo in s šk rjami izrežemo obliko, kakor nam jo kaže slika 1. Sedaj nekoliko zmočimo rafijo, da se nam bo lepše napela in pričnemo plesti, kakor vidimo na sliki 1. Če nam konec

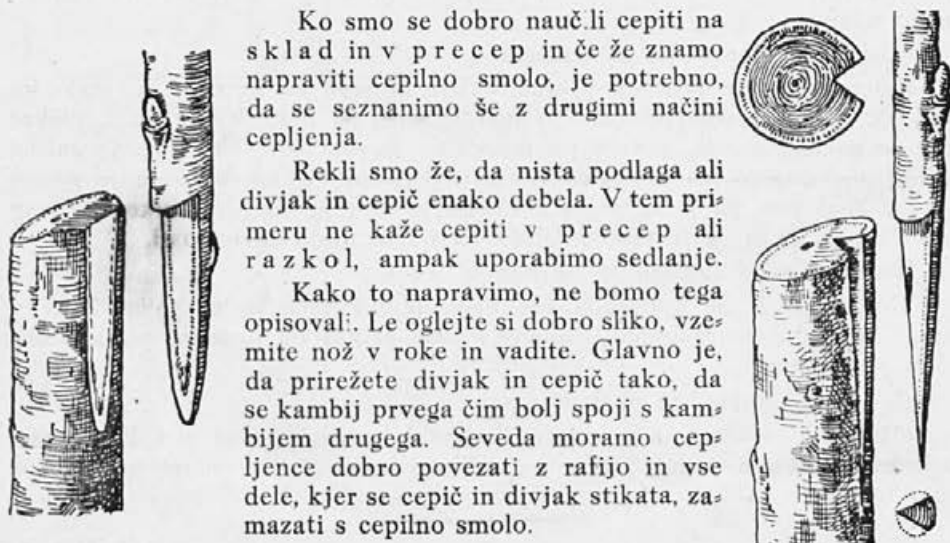
rafije poide, zavozljammo nanj drug konec in vozal skrijemo s šivanko pod že ovito rafijo. Ko spletemo pokrov okrog in okrog, izpolnimo prazen prostor v sredi z mrežo. Slika 2. nam kaže, kako se to dela. Dno izdelamo istotako, le mreža bodi gostejša. Manjkajo še stranice. Te obstoje iz 4 do 5 cm širokega traku iz lepenke, ki je natančno tako dolg, kot meri pokrov okoli in okoli. Trak prišijemo na koncih skupaj, ga opletemo z rafijo in prišijemo z nitjo na dno. Ko pritrdimo pokrov na eno stran stranic, je košarica gotova. Komur se ne ljubi košarice nositi v roki, si splete primeroma dolgo kito iz rafije, ji pritrdi konce na dveh mestih na košarico, pa ima košarico, ki si jo lahko obesi kakor šolsko torbico čez rame.

SADJARČKI NA DELO!

Ko smo se dobro naučili cepiti na sklad in v precep in če že znamo napraviti cepilno smolo, je potrebno, da se seznanimo še z drugimi načini cepljenja.

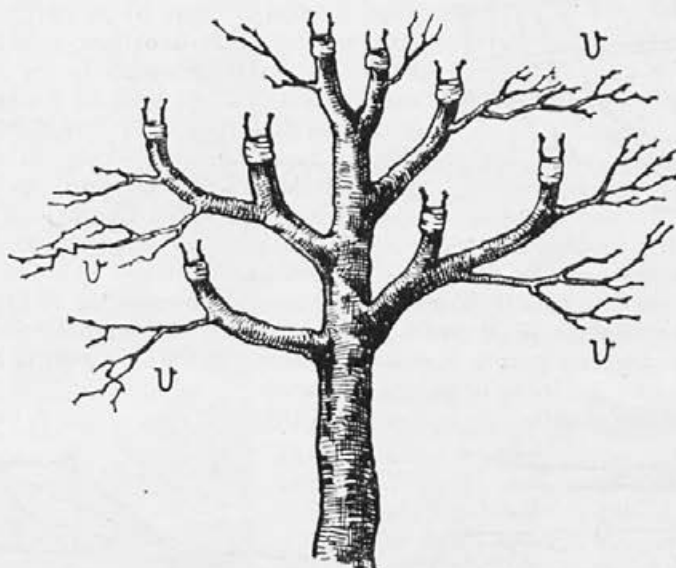
Rekli smo že, da nista podlaga ali divjak in cepič enako debela. V tem primeru ne kaže cepiti v precep ali razkol, ampak uporabimo sedlanje.

Kako to napravimo, ne bomo tega opisovali. Le oglejte si dobro sliko, vzemite nož v roke in vadite. Glavno je, da prirežete divjak in cepič tako, da se kambij prvega čim bolj spoji s kambijem drugega. Seveda moramo cepljence dobro povezati z rafijo in vse dele, kjer se cepič in divjak stikata, zamazati s cepilno smolo.

Naši stari sadjarji so poznali samo cepljenje v precep in razkol. Umni sadjarji pa cepijo v novejšem času raje v žleb. Pri tem cepljenju podlage tako močno ne ranimo, cepiči se lahko in dobro primejo in trdno stoje, dokler se popolnoma ne prirastejo. Ta način cepljenja je prav dober, le nekoliko težji je kakor drugi. Z vajo in pazljivostjo pa si boste kaj kmalu pridobili dovolj ročnosti, le paziti morate, da vam ne uide nož pri vrezovanju žlebička v roko.

Ko smo spoznali v glavnem vse načine pomladnega cepljenja, treba je samo vaje, potem pa na delo v drevesnico in sadovnjak.

Tu nam raste marsikatero lepo in krepko drevo, ki pa leto za letom ne rodi, ali pa rodi le slab sad.

Tako drevo moramo precepiti, da bodo zrastle nove in rodovitne veje.

Le pogledjte si sliko! Tako obrežemo drevo in ga pripravimo za precepljenje. Ostanejo naj le stranske veje, ki drevo poživljajo. Če bi ga popolnoma obrezali, bi se najbrž posušilo.

Na odrezke vej vstavimo cepiče v precep ali v žleb. Iz cepičev bodo zrastle lepe mladike. Prihodnje leto jih nekoliko prirežemo in odrežemo ostale veje. V 3—4 letih bo zrastel nov vrh, ki nam bo poplačal trud z obilim sadjem.

Sk.

USODNA NEPREVIDNOST.

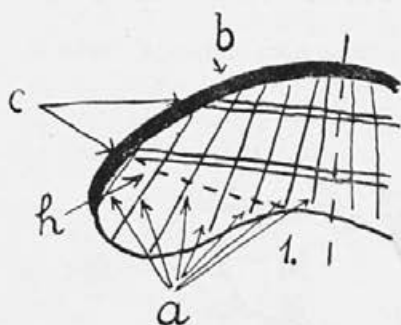
Pred dnevi si je neki delavec kupil malo pečico »gašperček« in si jo postavil v svojo skromno, malo sobico. Nakupil si je premoga in ga v vreči prinesel domov. Zvečer si je zakuril pečico in sedel na stol. Prijetna toplota ga je uspavala in ker je bil truden, je kmalu trdno zaspal. Morda je sanjal lepe sanje o domu, o ženi in deci, ki jih bo kmalu obiskal, ali ki jih pokliče k sebi, da bodo skupaj živeli; morda je zasanjal o lepšem življenju, o bogastvu — kdo ve!

Zjutraj so ga našli mrtvega! Zadušil ga je plin, ki se tvori iz premoga in ki je uhajal iz pečice, ker ni imela ključa v cevi odprtega.

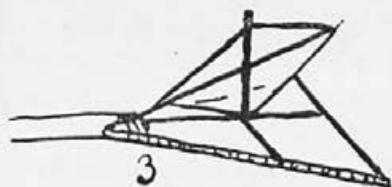
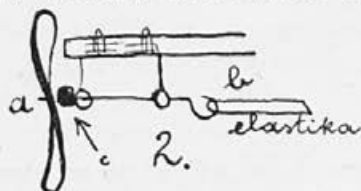
KDO SI UPA?

Preden začneš, si obljubi, da boš natančen! Čim natančnejši in vestnejši delo, tem večje bo veselje.

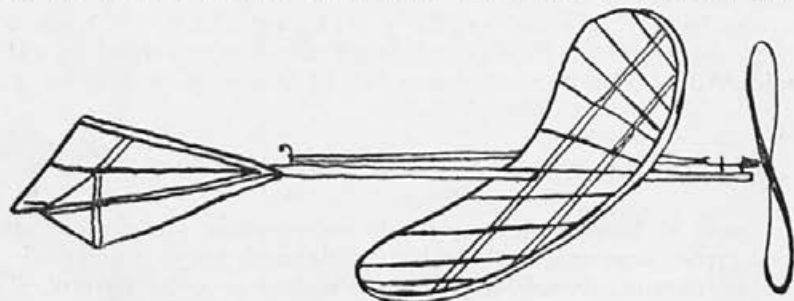
Naše letalo mora biti lahko; zaradi tega uporabimo najlažji les ter svilen papir. Najprej peruti! V vsej razpetosti naj merijo 40 cm, v širini pa 13 cm. Sestojijo iz paličice smrekovine ali jelovine ter svilenega papirja. Slika 1. nam kaže polovico peruti. Paličice a) so zelo tenke, široke par mm, debele komaj 1 mm, če mogoče še manj. Obod b) je narejen iz 4 mm širokega in 1 mm debelega jesenovega lesa, ki se rad krivi, posebno če ga zmočimo z vročo vodo. Ta lok drže še 1 mm debele in 8 mm široke deščice iz smrekovine, ki se križajo s paličicami, ki smo jih že omenili. Kjerkoli se les dotika lesu, ga zlepimo s klejem in ovijemo še s papirjem, ki smo ga

tudi namazali s klejem. Najprej nalepimo paličice a) na papir, nato obod b), nazadnje pa palice c). Ko je vse nalepljeno konice peruti nekoliko vkrivimo navzgor, da nastane pri črti h) nekaj otel prostor, a tako, da se komaj opazi. Telo našega aeroplana je 50 do 60 cm dolga palica, debela in široka po $\frac{1}{2}$ cm. Pritrdimo jo v sredo peruti. Krmilo izdelamo istotako iz paličic in papirja, kakor kaže slika 3. Dolgo in široko na koncu na 15 cm. Sedaj h gonilni sili. Sestoji iz močne elastike, če le mogoče štirikotne, dolge 1 m. Vijak ali pro-

peler je iz močne lepenke, ali še bolje: izrezan iz mehkega lesa. Elastiko pritrdimo na žico, kakor kaže slika 2. Med vijak in prvo žično oporo denimo stekleno jagodo, ki je prevrtana ali primeren gumb. To pa zato, da se propeler na živo ne zatika. Zadnja slika nam kaže, kje se elastika pritrdi ob

krmilu. — Če vrtimo vijak, se elastika napenja vedno bolj in bolj. Ko je zelo napeta, izpustimo propeler in naš aeroplan bo sfrčal do 50 m daleč, če smo vse pravilno pogodili. Če leti slabo, popravljamo krmilo, zvijemo več ali manj peruti, dokler ne bo pravilno letel. — To delo je kaj prikladno za skupno delo učencev pri deškem ročnem delu. Poročajte, ki ste ga prvi izdelali.

LINOREZ.

V trgovinah, kjer prodajajo linolej, si kupimo za mal denar male ostanke linoleja. Linolej nadomestuje preproge in se rabi mnogokrat tudi za kritje tal v sobah. Linolej je zmes plutovine in olja, prilepljene na redko žakljevinu. Mnogokrat imajo linolejske preproge raznobarvane risbe. Za naše delo si izberemo take ostanke, ki nimajo risb, ampak so gladki in so 3 do 5 mm debeli.

Slika 1.

Na tanek, skoro prozoren papir si narišemo risbo, ki si jo želimo pozneje odtisniti. Za to so posebno pripravne risbe, ki imajo čim večje črne ploskve. Ko smo risbo izdelali in popravili, jo narobe prerišemo na linolej.

Pravo delo se pa šele sedaj prične. Z ostrim nožičem si izrežimo vse tiste ploskve, ki hočemo, da ostanejo bele (slika 1.). Ne izrezujemo pregloboko, zadostuje 1 do 2 mm. Vse kar je črno, ostane nedotaknjeno. Izrezujemo natančno, da ne bo nepotrebnih vrezov. Ko smo to izdelali, preidemo k najzanimivejšemu: k odtiskavanju.

Odtiskujemo na bel ali tudi enobarven svilen papir, dober pa je tudi robot papir, na katerem bi se črnilo razlivalo. Barvo rabimo »tempera« ali pa tiskarsko črnilo, ki ga v raznih barvah dobimo v tiskarnah. (Tam, kjer bi linoreze delali skupno pri risarskih urah, bi bilo najpametneje vse te pripomočke kupiti skupaj za ves razred.) Preden odtiskujemo, osnažimo linolej vseh drobcev s ščetko

in ga pobrišemo z vlažno krpico, da se barva lepše razleže. Barvo imamo pripravljeno na koščku stekla. S stekla jo razmazemo s pomočjo vrečice (slika 2) na linolej. Vrečico naredimo sami: nekoliko volnenih ostankov ali

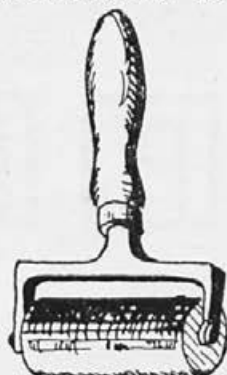

Slika 2

volne zavijemo v platneno krpico ter trdno zvežemo. Kdor more, si kupi v prodajalnah fotografskih potreščin mal ročni valj (slika 3), s katerim se barva laže in lepše razmaže.

Seveda moramo prej barvo dobro razmazati na steklu, da ne bo barva prenešena na linolej v koščkih.

Ako naposled položimo na linolej papir, ki ga imamo pripravljene, ga z dlanjo nalahko in enakomerno pritismo nanj in ga previdno odstranimo, bomo zelo veseli natisnjene risbe.

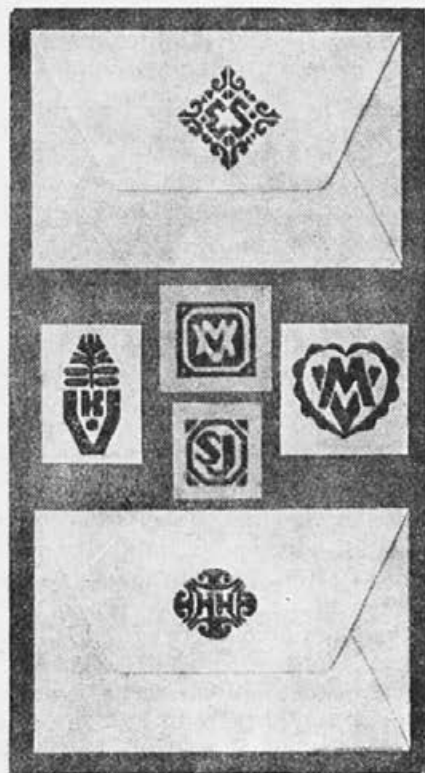

Slika 3.

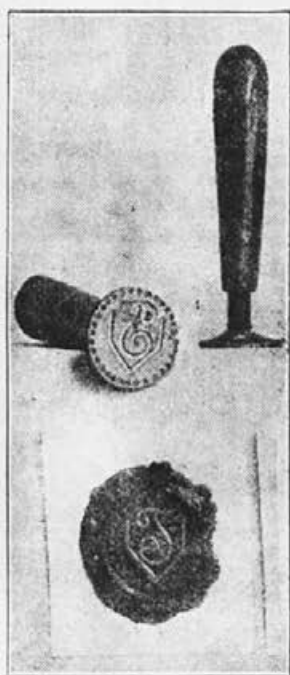
Umetniki-slikarji se namesto linoleja rajši poslužujejo lesa. Izberejo si trd les z gladko ploskvijo. Odtis z lesa se imenuje lesorez. Risbe, ki krase letos

Milčinskega spise v »Našem rodu«, so vse lesorezi, ki jih izdeluje umetnik Justin. —

Kdor se v linorezu izuri in kdor je dober risar, naj si izreže svoj monogram (začetne črke priimka in imena), ga primerno okraši in odtisne na pisemsko kuverto zadaj (slika 4). Še spretnejši si bo izrezal svoj monogram

Slika 4.

Slika 5.

(slika 5) na okroglo ali štirioglato ploščo trdega lesa, ki mu bo dodal roč in tako dobil pečat za pečatni vosek, katerega se poslužujemo pri denarnih pismih in drugih poštnih pošiljkah (slika 6). Radovedni smo, kdo bo prvi

Slika 6.

poslal uredništvu »Našega roda« prvi odtisnjen monogram na pisemski kuverti in kdo prvi odtis na pečatnem vosku, ki ga smemo vlti na vsako pismo zadaj.

*Kadar dečki
piščali majijo.*

Valse *Monanig*

P.

Comblez-da-re-toi gre, vob. Le le-to-le, Comblez ni-
dai-maj-maj, maj-ni-ra, da-rai-ro per-ni-ai, da-bi-se

H.

3/8

RAZGOVOR.

— Mamica, ali je res v očku luknjica?

— Res, res! V očku je mala, mala luknjica, prav v sredi; pravijo ji zenica.

— Ah, zato pade smet v oči!

— Zato! Pa ne le smet, tudi večje reči pridejo v očke; drevesa, gore, nebo, mamica, atek . . .

— Pa ne počijo?

— O ne! Očke so okenčka obraza. Obraz pa je kakor hiša. Glej, ta tvoja usteca so vrata. Če nič ne vstopi, so zaprta. Kakšenkrat pa se odpro.

Pa vstopijo kruhek, potica, najrajši pa slaščice. — Izstopijo pa besede, druga za drugo kakor ptički, ki jih izpustimo iz kletke. — Nad vrati pa je zvonik, ki pozvoni „din, din“, če ga malo stresemo. To pomeni: „Ali je fantek doma?“ Če je doma, povedo okenčka. Kakšenkrat pa so okenčka zaprta. To pomeni, da gospodarja ni doma. Odšel je sanjat kam daleč.

Večkrat pa so okenčka odprta, fantka pa le ni doma. To je tistikrat, kadar sedi fantek v sobi pred odprto računico na mizi. „ 3×5 je . . . je“ pravijo usteca. Fantek pa nič ne vidi, nič ne sliši, fantka ni doma! Ni ga, pa ga ni! Jaz ne vem zakaj!

— Jaz pa vem!

— No, pa povej!

— Zato, ker je mimo okenčka, tam zunaj, zletela prva lastovka.

NAŠ NEJČE.

Zdaj že hodi v šolo, in sicer v drugi razred. Ima lastnosti, po katerih se zelo razlikuje od drugih, zato vam ga hočem opisati.

Ima visoko čelo, kakor vsa naša rod-bina, sive oči, kakor tri četrtine naše rod-bine, majhen nos, kakor četrtnina naše rod-bine.

Ko je oblekel prve hlačke, jih spočetka ni maral; hotel je vedno krilce, kateriga je bil vajen. No, potem se je privadil hlačk in zdaj že noče več »kiklee«. Kaj pa mislite, da bo v šolo hodil v »jankici«?

Oči mu gledajo tako široko v svet, kakor bi si hotel s prvimi pogledi vtisniti njegovo sliko v spomin.

Zna se pa tudi junaško premagovati. Zlasti pozimi, kadar se kepamo ali valimo sneg za sneženega moža, noče povedati, da ga zebe, čeprav ima rdeče roke in zardelo lice. Boji se, da bi moral takoj v hišo.

Prej je kolikortoliko ubogal, če sem ga poučila; zdaj se že večkrat zoperstavlja z besedami: »Tiho bodi! Kaj boš ti!« Včasih potrpim, drugič pa mi je preveč, posebno če me zmerja: »Mica — potica«, narakar zbeži. Če ga dobim, mu oddelim zaslužen del, če pa ne, no — pa pozabim.

Zanima se za vsako stvar. Če vidi kaj novega, pripoveduje in pojasnjuje, če ga kdo vpraša ali ne.

Ima tudi puško; čeprav je lesena, hodi z njo večkrat na lov okrog hiše, da pogles-

da, če se bliža lev, volk, medved ali celo zajec. Ne ujame seveda nič. Včasih pravi, da me bo kar ustrelil, če mu bom še nagajala.

Pa bi se mu ne smejala!

Uči se pa vseno prav pridno. Zato ga imam zelo rada, čeprav mi rad nagaja.

Pa nikar mu tega ne pravite, ker bi me najbrž ustrelil s svojo leseno puško.

*Marija Zdolšek,
meščanska šola, Vojnik.*

NAŠA OKOLICA.

Cerknica je trg. Skozi njo teče majhen potok, ki teče tudi skozi Dolenjo vas in se izliva v Cerkniško jezero. To jezero je znamenito zato, ker ima močne požiralnike in, ker vsako leto presahne. Takrat polove v jezeru mnogo rib. Na južni strani Cerkniškega jezera se razprostira gorovje Javornik.

Iz Cerknice nas vodi glavna cesta proti jugovzhodu v Lož, ki je najstarejše mesto na Kranjskem, proti severozahodu čez Begunje v Borovnico in proti zahodu na Rakek. Blizu Cerknice je Loško. Tu so razvaline starega samostana.

Severovzhodno od Cerknice je hrib Slivnica. Ima tri večje vrhe. Zadnji je najvišji. Tu je brezno, o katerem pripovedujejo, da so v njem bivale čarovnice, ki so delale točo.

*Antonija Meletova in Fani Svetova,
VI. razred, Cerknica.*

ZA LJUBI KRUHEK.

V naših krajih nimajo ljudje pozimi posebnega dela. Zato revnejši ljudje izdelujejo zobotrebece. Prav veliko se s tem ne zasluži, pa vendar se mora mnogo ljudi na zimo ob tem preživljati. Izdelovanje zobotrebcev obstoja pri nas že čez 40 let. Sprva so jih oblali. Zobotrebcev je več vrst. Boljše vrste delajo odrasli, slabše pa tudi otroci. Zobotrebci se delajo takole: Jeseni si napravimo les. Najboljša je leska, pa tudi hudales, češmin, javor in bezeg. Palice morajo biti stare najmanj 4 leta. Za slabšo vrsto pa je dober tudi smrekov les. Palice moramo lepo nažagati na 1 dm panjičke. Grče in odrastke moramo odžagati.

Potem obelimo in lepo razcepimo na drobne paličice. Te paličice lepo obrezujemo in ošpičimo, dokler ni zobotrebec gotov. Nekateri so prav spretni pri tem delu. Veselje je gledati, kjer je več ljudi okrog mize, ker gre to prav hitro od rok. Zobotrebce moramo posušiti. Suhe povežemo v butarice, ki so pa tudi različne. Nekatere so majhne; tiste prodajamo po 25 par. Notri je 60 zobotrebcev. Druge so pa večje in jih prodajamo po 1 Din. Preden se svežejo, jih moramo šteti.

Izdelovanje zobotrebcev ni daleč razširjeno. Pečajo se s tem po turjaški, škocijanski, velikolaški, dobrepoljski, želimeljski in po nekaterih sosednih farah.

Dober delavec zasluži kakih 10 Din na dan. Otroci šolarji pa 5 Din. Nekaterim je to edini zimski zaslužek. Prodajamo jih na Rašico. Tam sta dva trgovca, ki jih potem pošiljata v večji množini po svetu. Pravijo, da stroji ne morejo še izdelovati tako lepih zobotrebcev.

*Hočevan Alojzij,
5. šol. l. na Turjaku.*

Trpimo vsak po svoje. Od nas hodijo delavci v Ljubljano po raznih tovarnah. Začetniki dobijo za uro dela 2 Din 50 par; delajo 8 ur, torej zaslužijo 20 Din dnevno. Starejši delavec dobi 3, 4 do 5 Din na uro, torej najstarejši delavec ima 40 Din na dan.

Imamo pa tudi parno žago pri postaji Preserje, kjer je več delavcev zaposlenih za skromno plačo. Skladajo les in ga tudi nalagajo v vagone. Včasih so celo v smrtni

nevarnosti. Pred nekaj leti je bil 14letni strojniški vajenec žrtev ljubega kruhka.

5. februarja je zahteval novo žrtev. 16letni Nejče Mohorič je moral dati svoje mlado življenje za ljubi kruhek. Bil je sirota brez očeta. Nejče je skrbel za mamo in dva mlajša bratca, ki bosta morala sedaj k tujim ljudem za ljubim kruhkom.

*Dragica Kalan, VI. razr.,
Preserje.*

Pri nas mnogo ljudi dela na žagah, se uničujejo in ne zaslužijo toliko, da bi prehranili svojo družino. Delajo ves dan in ne zaslužijo več nego 30 Din. Sedaj vidite, da našim delavcem malo ostane za vsakdanji kruh.

*Ivan Kunej,
5. š. l. v Podsedci.*

VOLK KOSMATINEC.

Atek nama otrokoma večkrat pripoveduje povesti. Eno teh hočem napisati za male čitatelje »Našega roda«.

V nekem kraju se je potikal po gozdovih velik volk, ki je prihajal pogostoma v vas in raztrgal mnogo domače živine. Ljudje so ga večkrat zalezovali in skušali ubiti, toda volk jim je vedno ušel. Imenovali so ga kosmatinca in vsi so se ga silno bali.

V tistem kraju je živela uboga žena z malim otrokom. Nekoč je pustila otroka samega in se napotila čez gore k svojim sorodnikom, ki so revni materi darovali kozo. Pot jo je vodila po gozdovih, kjer se je potikal volk kosmatinec. Vendar je šla pogumno dalje, vesela, da bo imela odslej mleka za svojega otročička.

Uboga žena je srečno privedla kozo skoro do domače vasi. Tam pri gozdu je stala kapelica Matere božje. Pri kapelici priveže žena kozo, sama pa stopi k Mariji, da se ji zahvali za srečno vrnitev. Naenkrat začne koza glasno meketati. Preplašena žena hiti gledat in vidi, da se bliža volk kosmatinec njeni kozi. Hitro odveže vrv in potegne kozo za seboj v kapelo. Bilo pa je že prepozno. Preden je mogla ženica zapreti vrata za seboj, skoči volk za njo v kapelico. Urno potegne žena kozo zopet na prosto in zaloputne vrata. Volk ni utegnil več iz kapelice in je bil ujet. Sebe in ubogo živalco je pa rešila žena gotove smrti.

Prišli so kmetje s cepci, vilami, kosami in sekirami ter so ubili volka kosmatinca. Vsi so bili hvaležni pogumni ženi in jo bogato obdarili. Žena in njen sinček nista trpela več pomanjkanja.

*Nada Belšak,
3. raz. pri Veliki Nedelji.*

LAČNA SVINJA.

V gostilni sta sedeli dve ženi.

Pili sta pol litra vina. V gostilno stopi mesar. Ena izmed žen reče: »Jaz imam prašiča na prodaj.« Mesar vpraša, če je kaj debel. Žena odgovori: »Saj je svinja, ni prašič.« In vpraša: »Ali jo kupite?« Mesar pravi: »Dobro, jo pridem pogledat.« Nato sta ženi šli.

Čez par dni pride mesar k ženi pogledat svinjo. Sosedje so se mu smejali. Gospodinja pelje mesarja v svinjak in mu pokaže svinjo. Svinjak je bil ves razdejan in razbit. Svinja je bila tako mršava, da so ji ščetine stale pokonci. Po životu je bila vsa grintašva. Na repu in za ušesi je bila koža porezana. Ljudje so ji puščali kri, ker so mislili, da je nora. Obnašala se je divje in je hotela razdreti ves hlev. Kadar so jo spustili na vrt, je hotela požreti vso travo s koreninami vred. Mesar je pogledal svinji rep in rilec in si je mislil svoje; videl je, da je zdrava. Mesar vpraša: »Koliko hočete zanj?« Gospodinja reče: »Tri tisoč kron dajte, pa jo dam.« Mesar: »Tisoč kron vam dam.« Gospodinja: »Dajte kaj več!« Mesar: »Dam vam tri sto petdeset dinarjev.« Gospodinja je bila zadovoljna. Mesar je naložil svinjo na voz in jo odpeljal. Ljudje so se smejali in so kričali za njim: »Noro svinjo je kupil!«

Mesar je pripeljal svinjo domov in jo zaprl v svinjak. Ukazal je dekli, naj prinese svinji dobrih pomij. Dekla je prinesla pomije. Pomivnik je bil naenkrat prazen. Dekla jih je prinesla še en škač. Svinja je takoj pojedla. Mesar je kupil trideset mernikov korenja in dve vreči krmilne moke in jo je pital. Čez dva meseca je poklival mesar gospodinjo. Žena ni svinje

več poznala. Grinte so izginile po životu, rane so se zacelile, ščetine so postale gladke, žival ni bila več mršava. Dopitana je tehtala tri kvintale.

Mesar je dal za svinjo 350 Din, za korenje in krmilno moko je dal 900 Din. Ko je svinjo zaklal, pa je bila vredna čez 3000 Din.

Mesar je potem rekel ženi: »Svinja je zato norela, ker je bila lačna.«

*Ivanka Udovič,
V. raz. v Planini*

ZGRADBA NOVEGA MOSTA ČEZ DRAVO.

Na desnem bregu Drave v občini Dogače stoji ob brodu moj dom. Lep je ta stari brod, pa doslužil je že.

Brodarska zadruga je torej sklenila, da prosi oblast, da se s pomočjo države in požrtvovalnih ljudi zgradi most čez Dravo v Zgornjem Dupleku, kjer je brodnik prevažal ljudi.

Na tem brodu se je že zgodilo veliko nesreč: n. pr. lansko leto ob povodnji so se podrle mostnice. Kmet je peljal s konji in z velikim vozom na brod in brod se je podrl; konji in voz s trgovskimi rečmi so se skrili v velikih valovih Drave. A kmeta sta postegnili napol mrtvega iz vode moj ata in brat.

Sedaj je veselo življenje pri brodu. Vozniki vozijo iz vurberških gozdov hraste, tesarji tešejo les, sekire pojejo. Gosp. Špes, graditelj novega mosta nadzoruje delo. Do 1. novembra leta 1930. mora biti gotov in bo slovesno oddan prometu. Most bo odprl krasne kraje, naših lepih Slovenskih gorc.

Kaj pa je pri vas novega?

*Maher Otilija,
D. M. Brezje pri Mariboru.*

MILKA.

Je Milka v šolo šla,
kapelico zagledala.
Zvončkov natrgala. —
Pred Mater pokleknila,
rôke sklenjla,
k Brezmadežni moljla,
ji zvončke podarila.

*Idica Kusterc, IV. razr.,
Sv. Miklavž pri Ormožu.*

NOVICE IZ NAŠE VASI.

Danes se odzivamo povabilu odnaškarja iz Ljubecne in Vam pišemo to pismo.

Naša vas se imenuje Šmartno ob Paki. Paka izvira pod Rogljo na Pohorju in se izliva blizu naše vasi v Savinjo. Skozi naš kraj vodi cesta iz Celja proti Šoštanju. Tu se odcepi tudi cesta v Gornjo Savinjsko dolino. Tod mimo pelje železnica iz Celja v Dravograd. Na vzhodni strani se dviga gora Oljka, ki je sloveča božja pot in priljubljena izletniška točka. Poleti jo poseča mnogo izletnikov. Iz naše postaje se vozijo tudi s poštними avtomobili proti Savinjskim Alpam in Mozirskim planinam. V bližini so tudi razvaline gradu.

Naši ljudje se večinoma pečajo s hmeljarstvom. Pred nekaj leti so ga prodajali kilogram po 100 Din in čez, letos pa komaj po 2 Din. Imamo pa pri nas lepe in bogate sadovnjake. V kraju imamo tudi elektrarno s 53 HP.

Pri nas bi bilo še vse dobro, le šolsko poslopje je slabo. Imamo pet razredov, a komaj štiri učne sobe, a še te so majhne. Prosimo svoje tovariše v Senovem pri Rajhenburgu, naj nam opišejo svojo novo šolo.

Naš gospod kaplan ima lep radio s priključkom na električni tok. Radio zelo radi poslušamo, posebno kadar Milčinski pripoveduje pravljice. Prosimo gospoda urednika, da ga v našem imenu lepo pozdravi.

H koncu pozivamo vse slovenske šolarje, da opišejo svoje rojstne kraje in novice iz njih. Tako se bomo bolj spoznali in ustvarili krog »Našega roda« eno samo veliko družino.

Učenci IV. raz.

v Šmartnem ob Paki.

V NEDELJO

V nedeljo zvečer sva prišli z mamico z izprehoda. Treba je bilo pripravljati večerjo. Mamica je postavila veliko skledo vode na stolček. Ker sem bila zelo trudna, sem se hotela hitro vnesti. V svoji utrujenosti nisem nič gledala, kam sem sedla. In veste, kaj se mi je pripetilo? Vsedla sem se v skledo. To je bilo smeja! Vsa sem bila mokra in prav pretreslo me je, saj je bila voda mrzla.

Mauser Erna,

4. v. raz. uršulink v Ljubljani.

MOJ „IZKAZ“.

Halo! Kdo tam? — — — Tukaj Mira Petelinšek, učenka III. raz. iz Litije!

Sporočila bi Vam rada, da sem dobila v petek izpričevalo. Preveč se ne morem pohvaliti ž njim! Zelo težko je bilo stopiti z njim pred strogega ata. Ko sem šla čez dolgi litijski most domov, me je strašno skrbela trojka v vedenju. Ali mi bo ata verjel, da je to letos drugi in ne tretji red? Ata in mama sta me že čakala na pragu. Potegnili sem s seboj součenko, da mi bo za pričo. Ata je takoj vzel moj »Izkaz« v roke. Kar sam se mu je odprl na pravi strani. Mama je tudi gledala vanj. Že iz njih pogleda sem uganila, da niso zadovoljni. Ata je vzrotil radi nesrečne trojke v vedenju. Tovarišica je razlagala, da jo imam le zaradi »všepetavanja«. Pa ni dosti pomagal! Malo je manjkalo, da bi bila šiba pela.

PISMO.

Dunaj, 1. febr. 1930.

Dragi papa!

Dunaj je veliko mesto. Vse hiše so skupaj zraščene. Vozniki nič ne pokajo z bičem. Voznikov ni. Na Dunaju je dosti avtomobilov. Tudi v Ljubljani sem že videl avtomobil. Na Dunaju so lepe hiše, a lepše kot je Kreditna banka v Ljubljani ni. Na Dunaju je dosti far. Najlepša je pa farna cerkev. Dolgo so jo zidali. Kako so spravili stolpiče na streho, mi pa mama ni vedela povedati. Na Dunaju znajo vsi nemško. Tudi moja mama govori po nemško. Mama govori tudi po hrvaško »perfektiš«. Ti si to sam rekel. Tudi na Dunaju so Čehi in Rusi in tudi nekaj Nemcev je, največ je pa Dunajčanov. Na vogalih pa stoji gospod v rokavicah, s palico v roki. Ko s palico zamahne, pa se vse ustavi, avtomobili in pešci. Moja mama pa je korajžna, ni se ustavila. Ustavil pa se je avtomobil in tramvaj. Zakaj bo »komandiral« en sam? Papa, naša mama je res korajžna! Gledal jo je na vogalu, ko smo stali, ves čas gospod s sabljo. Jaz sem se ga bal, mama ga je pa kar gledala in se smejala. Prav nič se ga ni bala. Na Dunaju žive samo bančni ravnatelji in špediterji, so vsi lepo oblečeni. —

Te pozdravlja Tvoj sinko

Mirko.

MOZAIK.

Sestavil Franc Weit.

2.

4.

1. Hitrost.
2. Klobasa.
3. Mesto na Koroškem.
4. Vsak krščen človek.
5. Sorodnik.
6. Moško ime.
7. Vladarski stol.
8. Odkritelj.
9. Dušni pastir.
10. Žival iz pradobe.
11. Velika ravan.
12. Resnica.
13. Jedilno orodje.

V drugi in četrti vrsti od zgoraj navzdol čitaš dolžnost vsakega Jugoslovca.

SMUČAR.

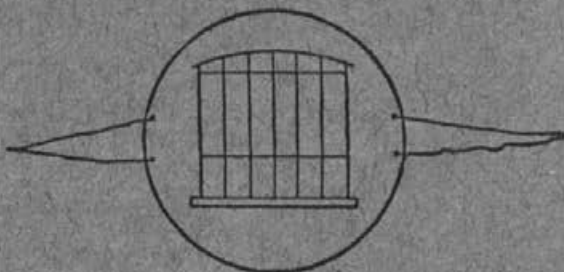
Kakšen bo konec? Najboljšo rešitev priobčimo v prihodnji številki. Rišite s tušem ali vsaj s črnilom.

RAČUNSKA UGANKA.

Naša psička ima mlade. Mali kužki so zelo lepi. Sedaj, ko so že nekoliko večji, se smejo otroci z njimi igrati. Vsak izmed naših otrok si vzame dva psička v naročje. Psička pa ni nič huda, ampak skače in laja okrog otrok. Sedaj pa ugani, koliko je psičkov, če ti povem, da sem preštel vse noge — psičkov in otrok, brez psičkinih — in je 30 nog?

PTIČEK V KLETKI.

Nariši na eno stran kroga iz lepenske ptičjo kletko, na drugo pa ptičko; pritrdi na desno in levo še nit ali tanko

vrvco tako, da nastane zanka. Vtakni prst ene roke v eno, prst druge roke v drugo zanko pa zavrti lepenco in videl boš, da bo ptiček skočil v kletko.

SLEPI RISAR.

Ako se hočete iz srca nasmejati, igrajte tole igro: zavežite enemu izmed vas oči z robcem. Nato mu dajte v roke svinčnik in položite predenj kos čistega papirja na mizo. Sedaj naj nariše, kar mu ukažete. Na pr. nariše naj učenca, a po vrsti: najprej glavo, nato desno nogo, torbo, levo roko, vrat itd., dokler ni vse na papirju. Ko je delo končano, odvežite risarju robec in oglejte si risbo. Najbrž bo glava spodaj, trebuh zgoraj in udje vsepovsod v zraku, le tam ne, kjer bi morali biti. Seveda se lahko rišejo tudi druge stvari — živali, hiše itd.

ŠALJIVE UGANKE.

V katerem mesecu so poredni dečki najmanj tepeni?

(nšreunqaj A)

Katero reč sonce nikoli ne obsije?
(æouag)

V ŠOLI:

Katehet vpraša učence: »Kdo je svet ustvaril?«

Vse je tiho, nihče se ne oglasi.

Katehet vpraša še enkrat z ostrejšim glasom: »Kdo je svet ustvaril? Kaj res nikdo ne ve? Jožek, kar hitro povej, kdo je vendar svet ustvaril?«

Jožek jokaje: »Jaz ga že nisem!«

ŽIBERTOVI ČEVLJI

nadkriljujejo vsak drug izdelek

Oglejte si jih v

Prešernovi ulici, Ljubljana

NAROČAJTE MLADINSKE KNJIGE

pri

UČITELJSKI TISKARNI
V LJUBLJANI

Mimogrede se naučite FOTOGRAFIRATI

ako si nabavite najboljšo slovensko
poučno knjigo, ki jo dobite za 10 Din

v drogeriji „SANITAS“

Celje-Ljubljana, Dunajska c. 5

letočasno Vam pošljemo naš najnovejši
cenik fotografskih potrebščin.

NAJNOVEJŠI
VZORCI

ZA POMLADNE
PLAŠČE

RAVNOKAR
DOSPELI

BOGATA IZBIRA

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA